

Slovenski čebelar

7-8

Letnik LXXXI-Leto 1989

Slovenski čebelar

SLOVENSKI ČEBELAR
GLASILO ČEBELARSKIH
ORGANIZACIJ SLOVENIJE

št. 7-8

1. julij

letnik 91

VSEBINA

inž. Bruno Krištof: XII. republiško srečanje
in tekmovanje mladih čebelarjev v Murski
Soboti 217
Karl Majcen: Čebelarjeva opravila v juliju in
avgustu 221
Franc Šivic: Kako čebelarijo na Švedskem 223

BOLEZNI ČEBEL

dr. Jože Rihar: Varooza: Radikalen poseg v
juliju brez akaricidov 225
Susan Cobey: Selekcija in načini zatiranja
varooze 227
dr. Đuro Sulimanovič in Nikola Kezič: Hi-
gienska podloga varostop za preprečeva-
nje širjenja varooze 232

IZKUŠNJE NAŠIH ČEBELARJEV

Jože Rotar: AŽ panj z begalnico – zakaj? 233
Matija Šerak: Pašne razmere v občini Mur-
ska Sobota nekoč in danes 235
Pavel Zaletel: Ali so kupljene matice res
slabe? 236

NARAVNO ČEBELARJENJE

Anton Fabjan: Odpravljanje varooze v so-
delovanju z naravo 238

IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA

Milan Runtas: Poročilo o izvajanju delov-
nega načrta ZČDS v letu 1988 239
Komisija ZČDS: Opozorilo čebelarjem –
zdravimo čebele proti varoozi 242
Janez Mihelič: Čebelarška družina Dolsko
je slavila 70-letnico 242
Lojze Ličen – osemdesetletnik 246

OSMRTNICE

CONTENTS

B. Krištof: 12th Republic Meeting and
Contents of young beekeepers in Murska
Sobota 217
K. Majcen: Beekeepers' occupations in
July and August 221
F. Šivic: Beekeeping in Sweden 223

BEE DISEASES

J. Rihar: Extirpation of varoa with radical
method without chemotherapy 225
S. Cobey: Selection and experiences with
extirpation of varoa 227
Đ. Sulimanovič: Varostop labels new
method of biologic protection against
varoa 232

OUR BEEKEEPERS EXPERIENCES

J. Rotar: AŽ beehive with open super 233
M. Šerak: Honey flow in region of Murska
Sobota 235
P. Zaletel: Are honeyqueens from queen-
breathers really bad? 236

NATURAL BEEKEEPING

A. Fabjan: Extirpating varoa with help of
nenature 238

FROM THE SOCIETY LIFE

M. Runtas: Work activity of ZČDS in 1988
Now is the proper time to extirpation of
varoa 242
J. Mihelič: Celebration of 70th years of the
Beekeeping Association Dolsko by Ljub-
ljana 242
Lojze Ličen celebration 80th yeats 246

OBITUARIES

Slika na naslovni strani:

Predsednik Zveze čebelarških društev Murska Sobota izročja nagrado mladima čebelarjema za vi-
soko uvrstitev na tekmovanju mladih čebelarjev v Murski Soboti.

Predsednik ZČDS Marjan Skok je zaželel mladim tekmovalcem v Murski Soboti veliko uspeha

XII. REPUBLIŠKO SREČANJE IN TEKMOVANJE MLADIH ČEBELARJEV V MURSKI SOBOTI

inž. BRUNO KRIŠTOF

Stalna naloga komisije za vzgojo in izobraževanje pri Zvezi čebelarskih društev Slovenije je vsako leto pripraviti srečanje in tekmovanje mladih čebelarjev. Kraj srečanja in tekmovanja mladih čebelarjev določijo mentorji čebelarskih krožkov na posvetovanju, ki poteka hkrati s tekmovanjem in je običajno v kraju, kjer so čebelarski krožki še maloštevilni. Namen srečanja in tekmovanja je dvojen: mladim želi vzbuditi odnos do narave in jih pripraviti za čebelarjenje, hkrati pa seznanja širšo javnost z dogajanjem v čebelarstvu.

Znan je stari rek, ki pravi: »Kar se Janez nauči, tudi Janez zna.« Tako bo nekaj mladih čebelarjev v zrelih letih le prišlo med čebelarje in bodo prevzeli čebelarsko poslanstvo starejših. Z znanjem pa bodo lažje premagovali ovire, ki ta čas tarejo čebelarje. Vsekakor pa je znanje danes zelo pomembno tudi v čebelarstvu. Ti, sedaj še mladi čebelarji bodo na svojih delovnih mestih gotovo imeli tudi drugačen odnos do te panoge kmetijstva, ki je še danes v močno neenakopravnem položaju.

Zadnja leta pesti čebelarje velika izguba čebeljih družin zaradi zajedavca varoe. Zatiiranje te bolezni zahteva dobro poznavanje biologije čebel, saj je prav od tega odvisen pravočasen začetek zdravljenja tako te kot tudi drugih bolezni čebel. Pravočasno zdravljenje je tudi porok za neoperečne čebelje pridelke.

Letošnje XII. republiško srečanje in tekmovanje mladih čebelarjev je bilo v soboto, 6. maja v Murski Soboti. V srednješolskem centru tega mesta se je zbralo več kot 300 mladih čebelarjev, njihovih mentorjev in drugih znanih osebnosti mesta. Po krajšem kulturnem programu je prisotnim zaželel dobrodošlico Franc Dervarič, predsednik organizacijskega odbora, spregovorili pa so še predstavnik mladine, predsednik Zveze čebelarskih društev Slovenije Marjan Skok in predstavnik SO Murska Sobota.

Predsednik Zveze čebelarskih društev Murska Sobota Franc Dervarič je nagovoril mlade z besedami: »Spoštovani mladi čebelarji, ljubitelji čebelarstva, cenjeni gostje!

Franc Dervarič predsednik organizacijskega odbora tekmovanja pa jim je zaželel, da bi se prijetno počutili v Murski Soboti.

Zbrali smo se na 12. srečanju in tekmovanju mladih čebelarjev v Murski Soboti.

Dovolite mi, da v imenu ZČD Murska Sobota pozdravim vas, mlade čebelarje, ki prihajate iz raznih krajev Slovenije, vaše mentorje, predstavnika KZ Panonka Joža Kuharja kot pokrovitelja, predsednika komiteja za kmetijstvo pri SO Murska Sobota Ervina Pitza, predsednika ZČDS Marjana Skoka, tajnika ZČDS Milana Runtasa, predsednika komisije za čebelarji naraščaj Bruna Krištofa, urednika Slovenskega čebelarja Janeza Miheliča, predstavnika Medexa iz Ljubljane Borisa Slavca, predstavnika Hmezada iz Celja Ladislava Gmajnerja, ravnatelja SŠCTPU Osvalda Terčiča, predsednika MO in SŠCTPU Robija Titana, predstavnike sredstev javnega obveščanja ter vse prisotne.

Tokrat se srečujemo v času, ko je potrebno še več poguma, navdušenja in znanja kot kdajkoli prej. Tudi v čebelarstvu se srečujemo s težavami zaradi visokih cen opreme in drugega materiala, na drugi strani pa s pretirano nizkimi odkupnimi cenami medu.

Zato je v takih razmerah potrebno največ volje, da se ta čas prestane, kljub temu pa želimo vas mlade vzpodbuditi, da nadaljujete bogato tradicijo slovenskega čebelarstva.

Še bolj pomembno pa je, da si za uspešno čebelarjenje pridobite dovolj teoretičnega in praktičnega znanja. Delo v čebelarstvih krožkih je pomembno za mlade, da vzljubijo čebele ter spoznajo njihove koristi za kmetijstvo. Prav to pa tudi želimo in moramo doseči: čebelarstvo mora biti spreje-

Pred tekmovanjem se je dobro malo pokrepčati...

Na posvetu mentorjev, ki ga je vodil predsednik komisije za čebelarji naraščaj Bruno Krištof, so mentorji dali veliko predlogov.

Mladi čebelarji nestrpno pričakujejo razglasitev najboljših ekip

to kot dejavnost kmetijstva, kot njegov sestavni in nujno potrebni del.

To, da je tokratno srečanje – tekmovanje v Murški Soboti, pomeni za nas vzpodbudo in obveznost, da nadaljujemo oz. izboljšamo naše delo. Smo ena tistih čebelarških organizacij, v katerih se članstvo pomlajuje, kar je tudi rezultat večletnega prizadevnega dela v čebelarških krožkih.

V naši ZČD, ki obsega občino Murska Sobota, je vključenih 11 čebelarških društev, v katera sta včlanjena 302 člana in ki imajo 9600 čebeljih družin.

Dovolite mi, da vam zaželim prijetno počutje v Murški Soboti, veliko uspehov v čebelarškem znanju in novih spodbud za nadaljnje delo.

Ob tej priložnosti bi se želel zahvaliti SIS za pospeševanje kmetijstva Murska Sobota, ZČDS, KZ Panonki kot pokrovitelju, Medexu, Hmezadu DO in posameznikom, ki so s finančno pomočjo in prispevanimi nagradami omogočili današnje srečanje.

Zahvaljujem se tudi kolektivu SŠCTPU, ki nam je omogočil, da se to srečanje – tekmovanje odvija v prostorih šole.

Po končani otvoritvi so se mladi čebelarji preizkusili v znanju, njihovi mentorji pa začeli s posvetovanjem. Pogovarjali so se o delu z mladimi, o problemih, ki pestijo čebelarške krožke, od financiranja do mentorstva, o pogojih dela v krožkih in odnosu do te vrste izobraževanja na šolah in tudi v čebelarških organizacijah. Čebelarški krožki v Sloveniji pa so organizirani zelo različno. Nekateri le životarijo, na nekate-

rih šolah pa je čebelarstvo uvedeno celo kot fakultativni predmet. Zanimivo je, da ima od 58 šol, ki so se letos odzvale srečanju, svoje čebelnjake kar 39 šol. Podatek gotovo zbujajo upanje, da se morda le vračajo zlati časi čebelarstva, tako kot pred vojno, ko je bil skoraj ob vsaki šoli čebelnjak in ko je skoraj vsaka imela tudi svojega učitelja čebelarja. Ob tem spoznavamo, da je delo Zveze čebelarških društev Slovenije usmerjeno pravilno, pravilen pa je tudi odnos HP Medexa – in zadnja leta tudi Hmezada do mladih čebelarjev. HP Medex je sodeloval skoraj na vseh tekmovanjih do sedaj kot pokrovitelj tekmovanj, letos pa je pokroviteljstvo prevzela ABC Pomurka TOZD Panonka.

Zelo pozitivno je, da zadnje čase precejšnje število šol, predvsem na Štajerskem, posveča naravoslovne dneve čebelarstvu. Tako dobijo učenci vsaj približen pogled v skrivnosti življenja čebel. Strah zbujajoč je dobro znan obrambni sistem čebele, to je želo, ki se tu in tam zapiči v mlade nagajivce in radovedneže.

Po končanem tekmovanju, ki je trajalo 30 minut, so si mladi čebelarji z nekaterimi mentorji ogledali tovarno mlečnega prahu in tovarno konfekcije Mura v Murški Soboti. Ocenjevalna komisija, ki je bila sestavljena iz čebelarških strokovnjakov iz Murske Sobotice, je med tem časom pod vodstvom tajnika čebelarške zveze pregledala pisne naloge. Testi so bili glede na težavnostno stopnjo razdeljeni v tri kategorije, in sicer od najmlajših do učencev srednjih

Mladi tekmovalki iz OŠ Kerenčičevih iz Pesnice sta bili veseli drugega mesta v srednji skupini

šol. Bolj ko se je bližal čas razglasitve rezultatov, večja je bila napetost med tekmovalnimi ekipami, ki so vedno sestavljene iz dveh tekmovalcev. Vsaka ekipa je prejela pisno priznanje za sodelovanje, prve tri ekipe iz posameznih kategorij pa še diplome in nagrade. Nagrade so prispevali HP Medex, Hmezad iz Žalca in organizator tekmovanja. Z veseljem smo ugotovili, da je znanje na izredno zadovoljivi ravni, saj so nekateri odgovorili pravilno na vsa vprašanja, nasploh pa so bile razlike rezultatov med posameznimi ekipami zelo majhne. Obeta se nam torej dobro čebelarstvo potomstvo. Komisija za vzgojo in izobraževanje pri republiški zvezi bo morala do prihodnjega leta nekoliko spremeniti način tekmovanja in tudi način nagrajevanja najboljših.

Organizator letošnjega srečanja in tekmovanja mladih čebelarjev je bila občinska zveza čebelarstvih društev iz Murske Sobotice. Srečanje je organizirala v okviru danih možnosti, poleg srečanja in tekmovanja pa je pripravila tudi čebelarstvo razstavo in prikazala za čebelarje skoraj novost, to je uporabo računalnika.

V lepo urejeni spominski brošuri so organizatorji predstavili svoje mesto in Prekmurje. Z njo so tekmovalci odnesli širom po Sloveniji besedo o dobrih in prijaznih ljudeh, kot jih je orisal Miško Kranjec.

REZULTATI XII. REPUBLIŠKEGA TEKMOVANJA MLADIH ČEBELARJEV, ki je bilo 6. maja 1989 v M. Soboti

I. VIŠJA SKUPINA

1. ŠCTPU Murska Sobota (kovinska usmeritev)	85 točk
2. OŠ Janko Padežnik, Maribor	82 točk
3. Lovrenc na Pohorju	81 točk
4. Srednja el. kov. šola, Titovo Velenje	80 točk
5. OŠ Padlih prvoborcev, ŽIRI	76 točk
6. OŠ Jurij Dalmatin, Krško	70 točk
7. OŠ Dr. Anice Rotdajč, Grad	69 točk
8. Srednja kmetijska šola Grm, Novo mesto	68 točk
9. ŠCTPU Murska Sobota (NM usmeritev)	65 točk
10. Srednja kmetijska šola, Rakičan	60 točk
11. OŠ II. grupe odredov Mozirje	57 točk
12. OŠ Leskovec	51 točk
13. KŠM IC ONZ	49 točk
14. OŠ Dornava	45 točk
15. OŠ Dobrovnik	44 točk
16. OŠ Miha Pintar Toledo, Titovo Velenje	40 točk
17. OŠ Velika Nedelja	35 točk
18. OŠ Dušan Flis, Hoče	33 točk

II. SREDNJA SKUPINA

1. OŠ Janko Padežnik, Maribor	60 točk
2. OŠ Kerenčičevih, Pesnica	58 točk
3. OŠ Dornava	56 točk
4.-5. OŠ Franja Goloba, Prevalje	55 točk
OŠ Biba Ržek, Šoštanj	55 točk
6. OŠ Jurij Dalmatin, Krško	54 točk
7.-8. OŠ Boštanj	53 točk
OŠ Karel Destovnik Kajuh, Šoštanj	53 točk
9.-12. OŠ Šercerjeve brigade, Lovrenc na Pohorju	52 točk
OŠ Milke Kerin, Leskovec	52 točk
OŠ Padlih prvoborcev, Žiri	52 točk
OŠ Jožko Talanyi - Janez, Dobrovnik	52 točk
12.-15. OŠ Stane Žagar, Kranj	51 točk
OŠ II. grupe odredov, Mozirje	51 točk
OŠ Dr. Anica Rotdajč, Grad	51 točk
16. OŠ Miha Pintar Toledo, Titovo Velenje	50 točk
17.-18. OŠ Horjul	49 točk

	OŠ Bakovci	49 točk
19.	OŠ Bogdan Tušek	48 točk
20.–22.	OŠ Ribnica na Pohorju	45 točk
	OŠ Ivan Novak-Očka, Ljubljana	45 točk
	OŠ Vladko Majhen, Zg. Ščavnica	45 točk
23.–24.	OŠ Dušan Flis, Hoče	44 točk
	OŠ Janko Glazer, Ruše	44 točk
25.	OŠ Bratov Štrafela, Markovci	43 točk
26.	OŠ Mislinje	42 točk
27.	OŠ Trebnje	41 točk
28.–29.	OŠ Malečnik	40 točk
	OŠ 25. maj, Kapela	40 točk
30.	OŠ Primož Trubar, Velike Lašče	39 točk
31.	OŠ Franjo Vrunč, Slovenj Gradec	38 točk
32.–33.	OŠ Katje Rupena	37 točk
	OŠ Velika Nedelja	37 točk
34.	OŠ Sp. Polskava	35 točk
35.–36.	OŠ Jože Kerenčič, G. Radgona	34 točk
	OŠ 17. oktober, Beltinci	34 točk
37.–39.	Škerel-Sojer	33 točk
	OŠ Središče	33 točk
	OŠ Antona Aškerc, Rimske Toplice	33 točk
40.	OŠ Pohorski odred	29 točk
41.	OŠ D. Lugarič, Lendava	20 točk
42.	OŠ Bratstvo in enotnost, Prosenjakovci	18 točk
43.	OŠ Kobilje	12 točk

III. NIŽJA SKUPINA

1.	OŠ Janko Padežnik, Maribor	35 točk
2.	OŠ I. pohorske čete Ribnica na Pohorju	34 točk
3.–5.	OŠ Leskovec pri Krškem	33 točk
	OŠ Padlih prvoborcev, Žiri	33 točk
	OŠ Miha Pintar Toledo	33 točk
6.	OŠ Rada Iršiča, Mislinja	32 točk
7.–9.	OŠ II. grupe Odredov, Mozirje	31 točk

	OŠ Bogdan Tušek, Miklavž	31 točk
	OŠ Dušan Flis, Hoče	31 točk
10.–13.	OŠ Ivan Novak-Očka, Ljubljana	30 točk
	OŠ Kerenčičevih, Pesnica	30 točk
	OŠ Sp. Polskava	30 točk
	OŠ Franja Goloba, Prevalje	30 točk
14.–16.	OŠ Jurij Dalmatin, Krško	28 točk
	OŠ Karel Destovnik Kajuh, Šoštanj	28 točk
	OŠ Bratov Štrafela, Markovci	28 točk
17.–19.	OŠ Gustav Šilih, podr. Šentilj	27 točk
	OŠ 25. maj, Kapelski vrh	27 točk
	OŠ Primož Trubar, Velike Lašče	27 točk
20.–23.	OŠ Horjul	26 točk
	OŠ Malečnik	26 točk
	OŠ ZDO Mirna	26 točk
	OŠ Paka	26 točk
24.–26.	OŠ dr. Anice Rotdajč, Grad	25 točk
	OŠ Ivan Spolenak, Ptuj (B)	25 točk
	OŠ Stane Žagar, Kranj	25 točk
27.	OŠ Vladko Majhen, Zg. Ščavnica	25 točk
28.	OŠ Bakovci	23 točk
29.–30.	OŠ Jože Kerenčič, Gornja Radgona	22 točk
	OŠ Ivana Nemca-Vojka, Radenci	22 točk
31.	OŠ Dornava	20 točk
32.	OŠ Branko Bernot-Aljaž, Križevci pri Ljutomeru	19 točk
33.	Janko Glazer, Ruše	19 točk
34.	Jožko Talanyi – Janez, Dobrovnik	18 točk
35.–37.	OŠ Šercerjeve brigade	17 točk
	OŠ Štefan Kuhar Bojan, Puconci	17 točk
	OŠ Drago Lugarič, Lendava	17 točk
38.	OŠ Primož Trubar, Laško	15 točk
39.	OŠ Bratstvo in enotnost, Prosenjakovci	7 točk
40.	OŠ Primoža Trubarja, Vrh nad Laškim	3 točke

ČEBELARJEVA OPRAVILA V JULIJU IN AVGUSTU

KAREL MAJČEN

Bliža se konec čebelarškega leta. Kres smo preživel in dnevi bodo vse krajši. Vendar so za čebelarja tudi v tem mesecu važna opravila, ki jih mora opraviti.

Odcvetel je kostanj. Počakamo nekaj dni, da se čebele umirijo, in med iztočimo. Če v okolici nimamo jesenskih paš ali čebel ne mislimo prepeljati nanjo, je zdaj

zadnji čas, da napravimo rezervne družine. Sam napravim rezervno družino v medišču vsakega AŽ. Postopam pa takole: sate iz medišča zložim na kozico in pokrijem matično rešetko s pločevino, ki jo potisnem pod nosilne palice. Nato v plodišču poiščem sat z matico in ga dam na stran. Iz plodišča v medišče prestavim dva ali tri

Močne družine so veselje čebelarja, pravi vzrejevalec Pokorni.

sate s pokrito zalego in čebelami. Prejšnje sate preložim iz kozice nazaj v medišče in ga zaprem. V plodišče zložim sat z matico in dva ali tri prazne sate, ki so mi ostali iz medišča. Naslednji dan dodam sprašeno matico, priprto v matičnici. Ker je žrelo v medišču odprto skozi vse leto, poteka skozen stalen promet. Če paše ni, dodam pitalnik kaše. Rezervne družine pridejo spomladi zelo prav za nadomestitev prek zime odmrlih družin ali za okrepitev plemenjakov spomladi. Če jih ne porabim, jih spomladi združim z ošnovno družino in pustim boljšo matico.

Nekateri čebelarji, ki sicer ne prevažajo čebel, se v tem mesecu pogosto odločijo za prevoz, če kje v njihovi bližini zamedijo hoja. Tudi bi bila velika škoda, če se ne bi potrudili in pobrali tega najzlahotnejšega medu. Tudi mali čebelarji so se znašli in so si omislili male prikolicke kot priklopnike za osebne avtomobile. Nanje naložijo 10–12 in tudi več AŽ panjev. Kljub temu da med nima nikakršne cene, se moramo potruditi in čebelam omogočiti, da poberejo ta enkratni dar narave. Manjše število panjev lahko zelo enostavno prevažamo tudi z navadno prikolicco, tako da panje kar na stojišču zložimo na podstavek, jih ovijemo s polivinilom in napravimo nadstrešek. Panji

so tako zaščiteni od vseh strani. Stroški, ki smo jih imeli, pa skoraj niso omembe vredni. Seveda si ne smemo pozabiti priskrbeti potrebna veterinarska spričevala. Dogovoriti se moramo tudi s področno čebelarško družino, da nam pomaga poiskati primeren prostor in se pogovoriti z lastnikom zemljišča. Dogovoriti se moramo tudi o odškodnini za stojišče, bodisi v medu ali denarju. Navadno je v medu. Ne bodimo skopil

Kakor sem omenil že v zadnji številki SČ, pri hojevem medu ne čakamo, da so celice pokrite, ampak točimo takoj, ko se začno celice polniti proti vrhu. Prihranimo si veliko dela z odpiranjem celic, poleg tega pa moramo prehiteti morebitno strjevanje medu v celicah. Če bi se nam to zgodilo, nimamo pa rezervnega satja, je za to sezono paša za naše čebelice končana. Zato bodimo pravočasni.

Za čebelarjenje v naslednjem letu je tudi zelo važno, da ocenimo matice in slabe zamenjamo z novimi, bodisi iz lastne vzreje ali pa jih kupimo pri vzrejevalcu. Prav tako moramo pregledati vse izrojence, če so se njihove mlade matice po sreči oplemenitile in če v redu zalegajo. Sploh moramo biti v tem času pozorni na matico, ker je zdaj čas, ko se najraje pojavljajo trotovc.

Ker sem že pri trotovcih, še par besed o tem, kako jih saniramo. Če je družina slaba, je najbolje, da jo ometemo za čebelnjak in panj zapremo. Če pa je trotovska družina še primerne jakosti, ji pa dodamo matico. Postopamo takole: Vse čebele iz satov in panjev ometemo za čebelnjak. Panj postavimo na staro mesto in žrelo zapremo. V celoti ga znotraj poškrpimo z medeno vodo, prav tako satje. Zadaj na satje spustimo sprašeno matico, okence in panj pa zapremo. Nato žrelo odpremo za eno čebelo. Čebele se počasi splazijo v panj in družina navadno začne normalno delati. Čez en teden jo pregledamo.

Predvsem pa bodimo pozorni, da bodo čebele imele od konca julija do konca avgusta stalen dotok hrane, bodisi z naravne paše ali iz pitalnika. Če pa paše ni, je dobra tudi kaša ali suh sladkor v globokih pitalnikih, na vrhu pa žlica ali dve medu, da sladkor primejo. Zaradi takega dražilnega krmjenja bodo matice obilo zalegale in ustvarjale novi rod za zimsko in naslajeno pomladansko obdobje.

Vsa opravila, ki veljajo za julij, veljajo v glavnem tudi za avgust.

Prvo važno opravilo v avgustu je ureditev gnezda. Pri tem mislim predvsem na razporeditev starega in mladega, v tem letu zgrajenega satja. Paziti moramo, da pride v središče gnezda lepo satje s čebeljimi celicami. Satje ne sme biti prestaro, in če je letošnje, mora biti vsaj nekajkrat zaleženo, da ni prehladno. Tako satje matica rada zalega.

Najkasneje 10. avgusta začnemo dražilno krmiti, če v našem čebelarstvu okolišju ni paše. Če imamo čebele daleč od doma, krmimo s trdo klajo, to je s suhim sladkorjem ali sladkorno medeno kašo. Če pa imamo čebele doma, jih lahko krmimo tudi s sladkorno raztopino. Raztopino delamo v razmerju 1 : 1, to se pravi: 1 kg sladkorja in 1 liter vode. Sam pa raztopini vedno dodam še kavno žličko vitamina C na 10 l raztopine. Krmiti moramo najmanj 14 dni, vsak dan po pol litra. Sam krmim vedno od 10. do 30. avgusta. Po tem datumu pregledam družine in določim primanjkljaj zimske zaloge. Ponavadi je ne manjka veliko, ker so čebele vskladiščile že del dražilne klaje. Po pregledu družin takoj dokrmim zimsko zalogo, in sicer toliko, da pride 1 kg zimske zaloge na sat, to je približno 10 kg na družino. Dodajanje zimske zaloge spada sicer že v septembrska opravila, vendar boljše prej kot pozneje. Klajo polagamo zvečer.

Če sem priporočal spomladansko dražilno krmljenje, moram poudariti, da je jesensko nujno. Od jesenskega dražilnega kr-

mljenja sta odvisna moč in kakovost družine. Zaradi jesenskega dražilnega krmljenja bomo imeli veliko mladih neizčrpanih čebel, ki bodo lahko kljubovale zimi in bodo naslednjo pomlad razvile močne družine.

Mesec avgust je zelo nevaren tudi za ropanje. Zato v tem času ne brskajmo veliko po panjih, če pa že moramo, opravimo to delo zjutraj ali zvečer. Ob morebitnem pojavu ropa pa si pomagamo z benzaldehidom. Z njim namažemo brade in rop v trenutku preneha. Zaenkrat menim, da je to najboljše sredstvo proti ropu. Seveda ima vsak čebelar svoje uspešne in neuspešne prijeme. Zelo važno je, da vse družine v čebelnjaku krmimo ob istem času.

Če imamo na panjih velika žrela, je sedaj čas, da jih zožimo in sicer na višino 8 mm in dolžino 10–12 cm. Višina 8 mm je pomembna zato, da v panj ne morejo miši. Primerni so tudi pločevinasti zapirachi za žrela, s katerimi je problem najboljše rešen.

Še vedno se lahko pojavi brezmatičnost. Matici se lahko pripeti marsikaj; ali jo čebelar pri pregledu stisne, ali pa zaradi boleznih ali kakšnih drugih vzrokov odmre. Bodimo pozorni in tako družino takoj uredimo.

Avgust je tudi zelo važen mesec za boj proti varoozi. Če proti temu škodljivcu ne bomo ukrepali zdaj, lahko pozno jeseni pričakujemo padce družin. Kako se bomo borili proti varoozi, ne bom razlagal, ker je postopkov več, poleg tega pa imajo čebelarji različna zdravilna sredstva. Še enkrat pa poudarjam, ne pozabite na varozol!

KAKO ČEBELARIJO NA ŠVEDSKEM

FRANC ŠIVIC

V letošnjem maju sem bil ponovno v Skandinaviji, tokrat na Švedskem. Morda se nekateri bralci še spominjajo mojega lanskega potopisa, ko sem predstavil čebelarjenje na Norveškem. Čeprav sta ti dve deželi sosedni in imata marsikaj skupnega, pa sem, vsaj kar zadeva čebelarstvo, odkril med njima znatne razlike, ki bodo gotovo zanimive tudi za ostale slovenske čebelarje.

Nekaj dni sem preživel v mestecu Vargarda, znanem po festivalih naravoslovnih

filmov, kjer sem se ob neki slovesni večerji seznanil z mestnim županom Rolfom Svenssonom. Omenil sem mu, da sem čebelar in da bi rad izkoristil prosto nedeljo za obisk kakšnega večjega čebelarstva. Takoj me je bil pripravljen osebno peljati k svojemu prijatelju Olleju Ekmanu, predsedniku čebelarstva in enemu od najbolj vnetih ter razgledanih čebelarjev v regiji.

G. Ekmana sva našla na enem od njegovih stojišč, kjer sem naštel okrog trideset

Čebelar G. Ekman zelo rad prenaša svoje izkušnje na mlajše.

panjev. Bil je lep dan in čebele so pridno izletavale na oljno repico, ki jo je bilo po obsežnih poljanah vse polno. Razveselil se je obiska, ker je vedel, da prihajam iz dežele, kjer imamo že veliko izkušenj z varozo, in da mu bom lahko kaj koristnega svetoval. Na Švedskem varoaze še nimajo, vendar pa se nanjo mrzlično pripravljajo. Zlasti pridno premelevajo biološke metode boja, ker se bojijo onesnaženja medu z akaricidi. Švedi so namreč izredno občutljivi za osttanke kemikalij v živilih.

Na moje prvo vprašanje, koliko naseljenih panjev ima, nisem dobil takojšnjega odgovora. Župan Svensson, ki je bil ves čas z menoj in je prevajal razgovor iz švedščine v angleščino ter obratno, mi je v smehu pojasnil, da sem s tem vprašanjem spravil njegovega prijatelja Ekmana v precejšnjo zadrego. Na Švedskem so namreč čebelarji obdavčeni po številu čebeljih družin, zato vsak prijavi manj panjev, kakor jih ima v resnici. Šele ko je župan obljubil, da svojega prijatelja ne bo naznanil davčnim oblastem, sem dobil odgovor na svoje vprašanje. Povedal je, da ima okoli 60 panjev in da se ima za enega večjih čebelarjev.

Naj se nekoliko pomudim pri opisu panja, ki je na Švedskem najbolj razširjen.

Na prvi pogled je bolj podoben pasji hišici ali manjšemu kurniku kakor panju. Stoji na štirih nogah in ima veliko položno

streho. Vendar je to samo zunanji del, nekakšen plašč, pravi panj, ki je nakladnega tipa, pa je v notranjosti opisanega oboda. Zrak med obema lesenima stenama je odličen izolator in v dolgih zimah varuje čebelje družine pred mrazom. Prevažanje pa je s takimi panji praktično nemogoče.

Kljub čebelarjenju na stalnem mestu ima Olle Ekman povprečni letni donos na panj 40 kg. Največji donosi so ponavadi na oljni repici, tej pa sledita malina in mana na gozdnem drevju. Po končanem točenju zmeša vse tri vrste medu in dobi neke vrste cvetlični med, ki je še kar primernega okusa. Da mu izboljša kakovost, dokupi včasih tudi nekaj medu jesenske rese in ga primeša v svoj pridelek.

Ko sem že pri medu, naj povem nekaj o cenah tega blaga v trgovinah. Kdor je kdaj pregledoval cene medu v nemških ali italijanskih prodajalnah, je ugotovil, da so uvoženi medovi cenejši kakor domači. Na Švedskem pa ta zakonitost ne velja, saj sta na primer kalifornijski med z jablan in madžarski akacijevec skoraj za 60 odstotkov dražja od švedskega. Nekoliko nižjo ceno je imel samo kitajski akacijevec.

Ko sem opazoval čebele na satju, sem bil nekoliko presenečen nad rumenimi obročki, značilnimi za italijansko pasmo. Na Norveškem so mi leto poprej povedali, da se italijanka v Skandinaviji ni obnesla in da temno domačo čebelo pospešeno zamenjujejo s kranjsko sivko.

Na Švedskem so ubrali drugo pot in avtohtono raso zamenjujejo z buckfastsko čebelo, ki jo je v Angliji vzgojil brat Adam Kehrle. Ta nova vrsta ima v sebi tudi nekaj italijanske krvi, kljub temu pa se je izkazalo, da je primerna tudi za švedske klimatske razmere. Čebelarjem se je zlasti priljubila zaradi nerojivosti, ta lastnost pa med drugim omogoča razmeroma visoke donose medu. V južnem delu države je že več plemenitih postaj, kjer vzrejajo matice buckfastske pasme, da bi jih ne bilo potrebno več uvažati iz Anglije.

Olle Ekman posveča precej pozornosti preprečevanju rojenja. Pokazal mi je svoj izum, to je podnico, v katero je vgrajena matična rešetka. Ko v družini opazi matičnike, vstavi rešetko in maticam – tako starim kakor tudi mladim – je beg z rojem onemogočen. Pravi, da se še ni zgodilo, da bi matica prišla skozi rešetko iz panja. Ko

Tipično stojišče nakladnih panjev z zaščitnim ohišjem.

nevarnost rojenja mine, matično rešetko odstrani, da se matica lahko oplodi v zraku. Spominjam se, da smo tudi pri nas svoj čas na podoben način preprečevali rojenje, vendar rezultati niso bili najboljši.

Olle je znan čebelar in med ljudmi je zelo priljubljen. Vsako leto organizira na enem od svojih stojišč čebelarški dan za učence osnovnih in srednjih šol, po potrebi pa obiskuje tudi domove za ostarele in predava o zdravilnosti čebeljih pridelkov. Razen tega je čebelarški preglednik in skrbi za povezavo med veterinarji in čebelarstvo organizacijo.

Ob slovesu mi je podaril kozarec svoje-ga medu in obenem povedal, da se bo čez dve leti udeležil mednarodnega čebelar-skega kongresa Apimondie v Splitu. Torej na svidenje v Jugoslaviji!

Naslednje dni, ko sem potoval po srednji in južni Švedski, sem na podeželju videl veliko stojišč z značilnimi belo pobarvani-mi panji. Prevladujejo mala čebelarstva s

petimi do desetimi čebeljimi družinami. Prepričan sem, da bi bilo lahko v tej deželi, glede na naravne danosti, vsaj trikrat več naseljenih panjev, kakor jih je zdaj. Seveda pa bi morali poprej temeljito spremeniti davčno politiko.

Za konec še zanimiva novica za vse tiste čebelarje, ki se zanimajo za nepravo aka-cijo ali robinijo. Med obiskom ene največjih tovarn parketa na svetu Tarket pri Kris-tianstatu so mi povedali, da se kot surovi-na za njihov izdelek poleg hrasta vedno bolj uveljavlja parjen les robinije. Po treh dneh parjenja dobi sicer rumenkasti les ro-binije lepo rdečo barvo, tako da uspešno nadomešča nekatere dragocene afriške vrste, ki so skoraj iztrebljene. Ker robinije na Švedskem ni, uvažajo njen les iz Madžarske, njegova cena pa je že izenače-na s ceno najplemenitejše hrastovine.

Žal v Sloveniji še veliko gozdarjev pre-ganja robinijo kot nekoristen gozdni ple-vel!

Bolezni čebel

VAROOZA: RADIKALEN POSEG V JULIJU – BREZ AKARICIDOV

dr. JOŽE RIHAR

Najvažnejši rok za pregled položaja pri čebelah je konec julija. Presledek med to-čenjem in krmljenjem družine, ki gre v zimo, mora biti kolikor je le mogoče kratek. Za to je več tehtnih razlogov. Včasih so do-kazovali, da ima dalj časa trajajoče prevze-manje testa prednost v tem, da so čebele

sproti oskrbovane s hrano. Zato so zasta-vile veliko zalege.

Med tem pa nas je Wille poučil, da vodi razširitev zalege nujno h kratkoživim čebe-lam, torej k čebelam, ki odmrejo že pred ali pa najkasneje med zimo. Ni tako, kot zmotno navajajo marsikateri pisci, da na-

mreč čebelja družina od določenega časa dalje avtomatično preide na vzrejo zimskih čebel. Opraviti imamo z biološkim procesom, pri katerem se ob pojemajoči aktivnosti postopoma tvori zimska gruča. Prehajanje poletne v zimsko družino je temeljnega pomena za prihajajoče prezimovanje. Zato mora biti vstop v novo čebelje leto zagotovljen čimprej je mogoče. Najkasneje do sredine avgusta mora biti družina prestavljena v položaj, da sedi na svojih zalogah in da zastavi svojo jesensko zalogo.

Preden pa smo tako daleč, moramo zaradi varoe nekaj napraviti. Upam, da ima vsak čebelar primeren način za **kontrolno trenutnega stanja osipanja pršic**. Sam imam v ta namen ploščo iz pleksi stekla pod mrežnatim okvirom. Naklado moram le zadaj malenkostno dvigniti in kontrolni vložek lahko potegnem navzad. Tako imam v sekundi pregled nad položajem v družini.

Če je na eni teh plošč osip pršic upadljivo velik – in takšnega najdemo po pravilu pri družinah, ki so nanesele nadpovprečno medu – moramo takoj pregledati gnezdo z zalogo. Ravno julija naletimo na velike razlike med zaleženimi gnezdi posameznih družin. V takem primeru lahko tudi laik ugotovi bolezensko stanje. Po izgledu zaleženih satov lahko jasno prepoznamo hudo stanje varooze. Najprej pade v oči »**luknjičavost**«
še vedno velikih zaleženih ploskev. Nekatero celice so videti bele, ker niso bile pokrite. Končno so tu posamezne pokrite celice, na ostalem delu sata pa so jajčeca in do tri dni stare žerke, ki pa se ne razvijajo do iztegnjene ličinke. Če pa se, ostanejo koničaste in nepokrite. Čebele skušajo že odmrle žerke izvleči. Pri tem nas lahko zapelje, da pomislimo na kakšno gnilobno obolenje. In dejansko bi prav verjetno našli povzročitelje takega obolenja. Prvotni vzrok takšnega stanja pa bomo morali iskati v pomanjkljivi preskrbi s hrano in v nezadostnem ogrevanju. Brez učinka bi bilo, če bi takó napadeno družino zdravili s tem, da bi poskušali s čebel naglo očistiti varoe. Smrtna nevarnost tiči v obsežni zalogi, ki ni več v stanju, da bi se ohranjala.

Kot je že dokazano, so čebele, ki jih je v celici poškodovala varoa, bolj ali manj nesposobne. V primeru varoe odpove načelo

družine, da nevarnosti uide s povečevanjem vzreje zalege. Zato je upravičena ugotovitev, da doslej še niso opazili primera samoozdravitve. Nad tem se ne razburjamo več. V velikem dogajanju narave obtičijo mnogi razvoji v slepi ulici, iz katere ne morejo več pobegniti. Zato gre življenje drugje dalje, kajti normalno je na enem področju le malo družin, ki služijo varoi za zbirališče. Če se to načelo kaže kot navidez preobčutljivo in uniči čebele celih področij, moramo iskati krivdo za to pač bolj pri človeku.

Tudi čovek pa je lahko tisti, ki družini, zašli v slepo ulico, pokaže izhod. Razčlenimo stanje, v katerem smo našli čebeljo družino: v pokriti zalogi so večinoma parazitirane bube in čebele, godne za izvalitev. Zaradi podaljšane razvojne dobe, ki jo je povzročilo pomanjkljivo ogrevanje, so imele varoe priložnost, da se množično razmnožijo. Če bi se ti stadiji čebelje zalege izlegli, bi to za družino pomenilo nov korak v propad. Jajčeca in žerke, ki so v celicah, bi imele še manj možnosti, da dorastejo. **Iz tega izhaja zaključek, da je treba vse sate z zalogo odvzeti in uničiti.** Družino lahko zožimo, da bo mogla sate ogrevati. Po enem tednu pogledamo, če je pokrita zaloga ponovno sklenjena. Če ni, jo ponovno odvezamo, uničimo in družino ponovno zožimo. Po pravilu se bo nato pojavila sklenjena zaloga.

Jasno je, da moramo opisani postopek uporabljati čim prej, tj. neposredno po paši. Šele potem, ko se pojavi sklenjena zaloga, družino po litrih krmimo in jo še naprej držimo na toplem. Polegla se bo prva nenapadena zaloga (npr. v začetku septembra), matica pa bo gnezdo ponovno zalegla in razširila. V družini je ponovno vzpostavljen socialni stik.

Zatiranje varooze na opisani način je manj zamudno in bolj učinkovito kot postopek z lovilnim satom, ki ga v Zahodni Nemčiji zelo cenijo in vedno znova priporočajo. Še važnejše je, da uničimo varoe brez akaricidov. Ni treba posebej poudarjati, da nam mora biti osnovni cilj ohraniti čebelje pridelke take, kot jih zahtevajo naši potrošniki, katerih ekološka zavest tudi pri nas stalno raste.

Od čebelarja in od paše je odvisno, kdaj bo izrezal – uničil napadeno satje, morda že junija, ali še bolje, konec julija. Če smo

v strahu, da bo šla v zimo šibka družina, lahko dve združimo. Zmanjšano število zanimljenih družin izpopolnimo z narejenci.

Ves trud, da bi zatirali varoo brez akari-cidov, pa bo zaman, če obstaja možnost, da pride do ponovnih vdorov, tj. do ponovne infekcije iz sosednjih čebelnjakov.

Če z radikalnim izrezovanjem ne bi uničili vseh zajedavcev, imamo še vedno

možnost, da ostanek uničimo z mravljinčno kislino.

Zaželeno bi bilo, da bi kdo, ki je morda že postopal podobno ali namerava tako reševati položaj, to tudi opisal.

(Ledwa, W. s pripombami redakcije, Biene, 11/1988, priredil dr. J. Rihar.)

SELEKCIJA IN NAČINI ZATIRANJA VAROOZE

SUSAN COBEY in T. LAWRENCE

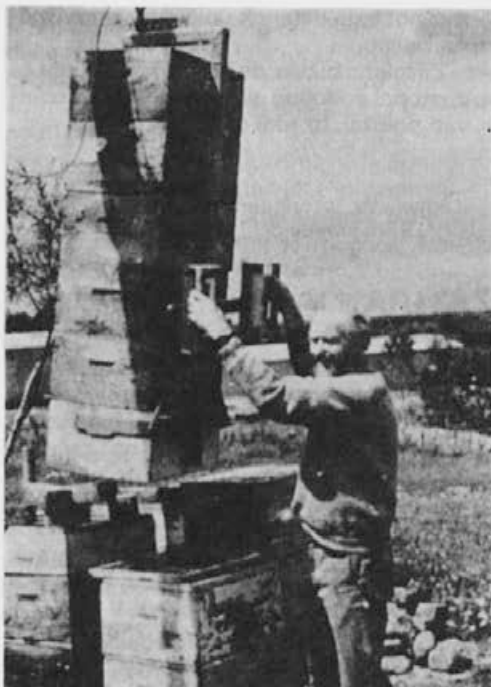
Ko se je v Združenih državah Amerike pričela širiti novica, da so tudi v tej državi odkrili prvo pršico varooze, je nek ameriški čebelar izjavil: »Zaradi čebelarja, ki ga v svojem življenju verjetno nikoli ne bom spoznal, bom ob svoj poklic!« In dejansko je varoozo mogoče primerjati s človeško boleznijo obrambnega sistema aidsom, medtem ko je npr. čebelja bolezen pršičavost bolj podobna navadnemu prehladu. S prihodom v Združene države je varooza osvojila novo področje, in to kljub nenehnim opozorilom čebelarjev iz drugih krajev sveta, kjer se s to nadlogo neuspešno otepajo že dve desetletji, in kljub posebnim zaščitnim ukrepom, ki so jih ZDA takoj sprejele, npr. redne preglede čebel, prepoved oziroma omejitev uvoza čebel iz drugih držav itd.

Pršica varooze (*Varroa jacobsoni*) je kot zunanji zajedavec predvsem evropske vrste čebel povzročila doslej resno škodo in ogrozila čebelarstvo še v vsaki državi, kamor se je razširila. Nobena država je doslej še ni uspela niti izkoreniniti niti obvladati. Tudi za čebelarstvo industrijo ZDA bo to gotovo doslej najtrši oreh, s katerim se je kdajkoli srečala, saj varooza ni le resna grožnja čebelarstvu nasploh, ampak tudi kmetijstvu, zaradi česar se postavlja odločna zahteva po dokončni in dolgoročni rešitvi.

Včasih je bila varooza omejena na zelo majhen predel na jugovzhodu Azije, ki jo je povzročala skoraj neznana pršica, odkrili pa so jo na azijski vrsti čebel *Apis cerana*. Majhna težava azijske čebele na malem področju jugovzhodne Azije! Opisana je bila leta 1904 (De Jong) in je napadala le trotovsko zalego azijske čebele. Ta čebela je bila stoletja njen naravni gostitelj in morda je ta okoliščina vzrok za to, da ji je

uspelo razviti specifičen naravni obrambni mehanizem proti škodljivcu, zaradi katerega doslej še ni utrpela kake večje škode. Tragedija pa se je pričela na začetku 20. stoletja z dnem, ko so na to področje Azije iz znanih razlogov naselili evropsko čebelo *Apis mellifera*, saj je slovela po svoji visoki medonosnosti. Tako je prišla v stik z varoozo, ta pa je napadla tako trotovsko zalego kot zalego čebel delavk. V tem razmeroma kratkem času ni uspela razviti svojega naravnega obrambnega mehanizma proti zajedavcu, zato so posledice okužbe s pršico varooze za evropsko čebelo tako usodne.

Drugi razlog, zaradi katerega se je od začetka stoletja do danes pršica varooze tako nemoteno širila po vsem svetu, pa je, da so jo kot nevarno in škodljivo bolezen odkrili šele malo pred letom 1960. Šele leta 1971 pa so ugotovili, da je pršica nevarna evropski čebeli in da se odlično razmnožuje tudi na drugih geografskih in klimatskih področjih izven njene prvotne domovine Azije, a bilo je že prepozno. Zaradi svoje popularnosti se je evropska čebela vedno dobro prodajala in azijski čebelarji, ki so jih tam vzredili, so jih pričeli razpošiljati na vse konce sveta, ne vedoč, da hkrati z njimi širijo tudi nevarno bolezen, ki se bo razširila po vsem svetu in ki je dolgo ne bo mogoče zatreti. Tako so npr. na Japonskem odkrili varoozo na evropskih čebelah proti koncu 60-ih let, v začetku 70-ih let pa je bolezen že dosegla obseg epidemije. Leta 1975 je povzročala težave že v zahodni Evropi, severni Afriki in v večjem predelu Južne Amerike. Iz vseh teh dežel se je hitro in nezadržno širila dalje, tako da je danes največja nadloga čebelarstva po vsem svetu (De Jong, 1982).

V ZDA je čebelarstvo močna kmetijska panoga in varoa je za ameriške čebelarje velika nevarnost.

Podnebni vplivi

Ker se je varooza po vsem svetu tako hitro širila, so najprej domnevali, da so ugodne klimatske razmere določenega geografskega področja eden glavnih razlogov za to. Pričakovali so, da bo varooza večja nadloga v tropskih krajih, kjer je čebelja zalega celoletna, kar naj bi pršici varooze dajalo boljše pogoje za nemoteno razmnoževanje. Kmalu pa je postalo očitno, da so čebelje družine najbolj ogrožene v zmernem pasu, kjer se okužba razširi hitro in v velikem obsegu ter povzroča množične padce čebel.

V različnih državah so se s to čebeljo nadlego spopadali različno. Npr. v Argentini je obseg okužbe čebelje zalege z varoozo nihal skupaj s sezonskimi podnebnimi razmerami. Okužbe so bile pogostejše spomladi in jeseni, poleti pa so upadale. Čebele, ki so se okužile z varoozo v razvojni fazi, so imele krajšo življenjsko dobo ter so jeseni odmrle, kar je kritično znižalo število čebel v družini in ogrozilo uspešno prezimovanje. V tropskih krajih Južne Ameri-

ke pa varooza sploh ni postala resnejša nadloga. Tam je zelo razširjena vrsta afriških čebel, ki spada v tropsko vrsto čebel, ta pa je, kot kaže, za okužbe z varoozo manj dovzetna. V Braziliji pa so npr. ugotovili, da varooza sploh ne povzroča kakih večjih težav in da bi bilo zatiranje s kemičnimi sredstvi negospodarno (De Jong, 1984). Do podobnega spoznanja so se dokopali tudi v Urugvaju, kjer so tudi odkrili, da se iz neznanega razloga visok odstotek pršic ženskega spola ne razmnožuje več naprej (Ramirez, 1986).

Povsem drugačno pa je bilo širjenje varooze v tropskih krajih Azije. Družine evropskih čebel, ki so bile vzrejene v Burmi, na Tajskem in v Maleziji, so se hitro in močno okužile ter v štirih do petih letih odmrle (Ramirez, 1986). Vse kaže na to, da vzroki za razlike v pustošenju varooze niso toliko klimatsko pogojeni, kot so domnevali, temveč so precej bolj odvisni od različno dolgih razvojnih faz čebel v geografsko različno ležečih krajih ter od razlik hormonskih struktur in telesnega ustroja čebeljih razvojnih oblik.

Zatiranje varooze s kemikalijami

Če se s čebelarji na splošno pogovarjate o možnostih za zatiranje varooze, dobite vtis, da pričakujejo, da bo v prihodnje zagotovo odkrito kako »čarobno« kemično sredstvo, s katerim bi dokončno zatrli in odpravili varoozo. Vendar so bili doslej vsi napori, da bi odkrili trajno in učinkovito kemično sredstvo proti varoozi, manj kot zadovoljivi, čeprav so bili doslej res zelo obsežni in intenzivni. Strokovnjaki iz mnogih držav si že leta prizadevajo, da bi tako sredstvo odkrili in so v ta namen preizkusili že več kot 146 različnih kemikalij iz vrst fumigicinov, akaricidov, insekticidov in eteričnih olj (Mussen, 1987), vendar brez vidnega uspeha, kajti pršica je doslej še proti vsakemu novemu kemičnemu sredstvu hitro in učinkovito razvila odpornost.

Vrh tega pa je postopek za pridobitev dovoljenja za praktično uporabo določenega kemičnega sredstva v nekaterih razvitih zahodnih državah zelo zapleten, še posebej pa je težavna registracija takega sredstva v ZDA, kjer je postopek počasen in drag. Kemikalije, ki jih sedaj uporabljamo za zatiranje varooze, namreč niso strupene le za pršice, pač pa tudi za čebele, če-

beljo zalego, čebelarje in druge ljudi. Odkrili so že, da nekatere sestavine kemikalij povzročajo raka. Pri registraciji posameznih zdravilnih sredstev so zaradi tega strokovne komisije zelo pozorne na količino ostankov teh sestavin v medu in vosku. Če bi država prepustila čebelarjem izbiro kemikalije za zatiranje varooze, čas in pogostnost njene uporabe, bi lahko prišlo do nekontrolirane uporabe teh sredstev. Posledica tega je lahko izbor neustreznega ali zelo strupenega kemičnega sedstva in njegova nepravilna ali nedosledna uporaba. To lahko povzroči padec čebel ali zalege ali pa ostanki zastrupijo med in vosek. V ZDA so primere takšne uporabe kemikalij odkrili lani na Floridi, kjer okužbe z varoozo že uničujejo čebelje družine, zakonitega dovoljenja za uporabo ustreznih kemičnih sredstev pa zaenkrat še ni mogoče dobiti. To je eden od glavnih razlogov, da so nekateri čebelarji uporabili kar tiste kemikalije, ki so jim bile pri roki, in sicer kemikalije za zatiranje bolh ali celo kemična čistilna sredstva za toaletne prostore.

Hiter razvoj odpornosti proti kemikalijam

Očitno je genetski ustroj varoe tak, da je sposobna hitro razviti odpornost proti različnim kemikalijam. Pršice so najprej razvile odpornost proti prvemu insekticidu, ki so ga uporabili za njeno zatiranje, odpornost proti drugim kemikalijam pa razvijajo mnogo hitreje (Platt, 1986). Pri tem jim zelo dobro služi njihov način razmnoževanja, po katerem se pršice pariyo tudi z bližnjim sorodstvom. Pršice, ki uspešno preživijo uporabo sredstva, prenesejo to sposobnost v genetski zasnovi na druge pršice. Zaradi tega čebelarji vedno pogosteje uporabljajo kemična sredstva in po možnosti vedno nova, učinek pri zatiranju te nadloge pa postaja ravno zaradi tega vedno manjši.

Pogostna in prekomerna uporaba kemičnih sredstev je že in bo še pospeševala razvoj proti kemikalijam odpornih rodov varoe. Doslej so ugotovili odpornost že za mnoga sredstva, ki so jih doslej uporabljali za njeno zatiranje. Leta 1981 so npr. na Japonskem odkrili odpornost tudi proti fenotiazinu (Ritter, W., 1981). Kljub temu pa doslej ni bil uspešen še noben poskus, da bi pršice uničili že v čebelji zalegi. Zaradi

tega bi bilo potrebno, da bi preizkusili tudi alternativne načine zatiranja varooze in da bi začeli odpravljati varoozo celovito, torej s kombinacijo več možnih načinov.

Fluvalinat in amitraz

V ZDA imata po testiranju dopustnih količin ostankov kemičnih sredstev v čebeljih pridelkih le dve kemični sredstvi možnosti za registracijo, in sicer apistan (proizvod firme Zoecon Corporation) in amitraz (Nor-Am Chemical Company).

Največ pričakujejo od apistana, tekočega fluvalinata, ki ga v Evropi že redno uporabljajo. S tem sredstvom prepojijo plastične trakove in jih postavijo med čebele k zalegi za najmanj en in največ dva meseca. Čebele morajo priti v fizični stik s kemikalijo, da jo mimogrede poberejo in prenašajo naokrog. Takoj ko pršica skupaj z ličinko prileze iz celice in pride v stik s sredstvom, odmre. Poleg tega apistan preizkušajo tudi kot sredstvo proti pršičavosti čebel. V navodilih za uporabo apistana proti varoozi pa je poudarjeno, da ga je potrebno uporabljati skupaj z drugimi načini za zatiranje varooze, s čimer poskušajo pršicam varooze preprečiti, da proti temu sredstvu razvijejo odpornost.

Amitraz šele preizkušajo kot sredstvo za zatiranje varooze, prvotno pa so ga izdelali za zdravljenje pršičavosti. Uporabljajo ga v treh oblikah: na traku, ki je z njim prepojen, v razpršilu (spraju) in kot dimilo, vendar so v Evropi že odkrili primere odpornosti proti njemu. To lahko zaplete postopek registracije tega sredstva v ZDA, ker doslej še ni bilo zadovoljivo pojasnjeno, ali se je varooza na ameriške čebele prenesla iz Evrope ali iz Južne Amerike. Poleg tega so v laboratorijih že ugotovili, da amitraz na poizkusnih živalih povzroča tumor (NAS, 1987).

Čebelja zalega kot vaba in past

Zelo enostaven, vendar pa glede dela precej zahteven način zatiranja varooze je, da čebeljo zalego uporabimo kot vabo in hkrati kot past za pršice varooze. Ta način pa je omejen in zanj priporočajo, naj ga čebelarji uporabijo kot dopolnilo kemičnega zatiranja. Poleg tega pa je potrebno šele oceniti praktično uporabnost te metode. Njena očitna prednost je v tem, da skrči število pršic v čebelji družini, ne da bi za to uporabili kemikalijo.

Kot vabo nastavimo trotovsko zalego, ki je pršicam ljubša, nato pa jo vzamemo iz panja in uničimo, še preden iz nje prilezejo pršice. Za vzrejevalce matic je ta postopek lahko nezaželen spomladi, ko morajo maticam zagotoviti čim večje število troto, da dosežejo čim boljše parjenje.

Drug način je, da matico za toliko časa zapremo v kletko, dokler ni pokrita vsa zalega, ki jo nato uničimo, ker so v njej razmnožujoče se pršice. Postopek je potrebno večkrat ponoviti, da učinkoviteje razredčimo populacijo pršic v čebelji družini (Ritter, W., 1981). Namesto da zapremo matico v kletko, pa lahko postavimo satje tudi v čebeljo družino brez matice, v ostalem pa je ta različica postopka enaka prejšnjemu.

Skrajšano obdobje po zaleganju čebeljih jajčec kot postopek za zatiranje varooze

Eden od možnih načinov, da zaustavimo uspešno razmnoževanje varooe, je, da izkoristimo skrajšano razvojno obdobje čebeljih jajčec po izleganju, to je obdobje od pokritja celice do trenutka, ko iz celice prileze odrasla čebela. Da pršice zaključijo svoj razvoj v celici čebelje zalege, potrebujejo natanko odmerjen čas. Če ta pogoj ni izpolnjen, je njihovo razmnoževanje zaustavljeno. Zaradi skrajšanega časa razvoja čebelje ličinke se zmanjša število mladih pršic ženskega spola glede na tisto število, ki bi ga pršice lahko dosegle, če bi razvoj čebelje ličinke trajal normalno. To je tudi eden glavnih vzrokov za to, da se afriške čebele uspešneje upirajo škodljivcu. Pri njih namreč traja obdobje za razvoj ličink le 11,5 dni, kar velja za vrsto čebele *A. m. scutellata* in njihove potomce, pri južnoafriški čebeli *A. m. capensis* pa to obdobje traja celo le 9,6 dni. Pri evropskih vrstah čebel *A. m. ligustica*, *A. m. carnica* in *A. m. mellifera* je to obdobje daljše in traja 12 dni, ker zelo ustreza pršicam pri njihovem razvoju (De Jong, 1983, Moritz, 1985, in Ramirez, 1986).

Če bi s pomočjo selekcije čebel uspeli doseči hitrejši razvoj evropske čebele, bi to utegnulo zmanjšati škodljivi vpliv varooze, kateremu sedaj podlega. Dr. Moritz je v svoji študiji iz leta 1985 ugotovil, da je trajanje obdobja po izleganju čebeljih jajčec verjetno genetsko pogojeno. Domneva, da

bi s pomočjo selekcije med afriškimi pasmami čebel lahko dobili vrsto, ki bi bila popolnoma odporna proti varoozi. Težje pa bi bilo to lastnost pridobiti s selekcijo pri evropski vrsti čebel, čeprav hkrati obstaja možnost izvedbe tako imenovane strožje selekcije, v katero je treba vključiti tudi tiste čebelje vrste, ki se po dolžini razvojnega obdobja ličink le malo razlikujejo. To pa vsekakor zelo poveča obseg selekcije in podaljša čas njenega trajanja.

Mešane čebelje družine

Primerjalna analiza naravnega obrambnega sistema proti varoozi med azijsko in evropsko vrsto čebel odpira novo vprašanje, namreč, ali se lahko družina, mešana iz obeh vrst čebel, uspešno zoperstavi varoozi in je hkrati tudi medonosna? V kitajskem raziskovalnem projektu so poskušali odgovoriti tudi na to vprašanje in so zalego neokuženih evropskih čebel delavk postavili v družino azijskih čebel. Le-te so pokrito zalego sprejele brez posebnih težav, medtem ko so odkrito zalego večinoma odklanjale. Po prihodu iz celic pokrite zalege so bile evropske čebele delavke tudi normalno sprejete in so pričele normalno opravljati svoje funkcije. Pri dodani okuženi pokriti zalegi evropske čebele delavke pa so azijske čebele odstranjevale pršice varooze tako kot pri svoji zalegi. Tudi ta pojav odpira nove možnosti v prizadevanjih za uspešno zatiranje varooze (Peng in sod., 1987 a).

Vendar pa kitajski raziskovalci dodajajo, da mešanje čebel sploh ni enostavna rešitev. Rešitev je ekološko zapletena, poleg tega pa bi bilo potrebno raziskati doslej znane, vendar nepojasnjene podrobnosti, kajti mešanje čebel lahko privede tudi do nezaželenih rezultatov. Pri omenjenih poizkusih je bilo namreč število dodatnih evropskih čebel razmeroma majhno, zaradi česar ni prišlo do kakih pomembnejših sprememb v populaciji družine azijskih čebel, prav tako pa tudi ne do obsežnejših navzkrižij pri opravljanju čebeljih aktivnosti, ki bi ogrozile medonosnost ali celo preživetje družine.

Med znanimi težavami pri mešanju teh dveh različnih čebeljih vrst so motnje in tekmovanje med pripadniki obeh vrst ob parjenju, pri iskanju hrane itd. Tudi pri uvažanju azijske vrste čebel na področju, kjer

je bila že udomačena evropska vrsta čebel, so že ugotovili težave. Kljub temu pa sta si obe vrsti čebel v marsičem podobni, npr. enako reagirata na isti spolni, alarmni in druge feromone, enak je njun čas parjenja, na enak način si razdelita področje, na katerem se bodo zbirali troti, itd.

Možnost, ki bi jo bilo potrebno še posebej dobro raziskati, je tudi ta, da vsako vrsto čebel ločeno izpostavimo čebeljim boleznim in zajedavcem druge. Vendar se moramo te naloge lotiti zelo previdno ter poskrbeti za določene varnostne ukrepe, ker je velika verjetnost, da eno težavo zamenjamo za drugo. Azijska čebela je npr. manj odporna proti čebelji bolezni mešičkasta zalega, vendar je ta bolezen pri azijski vrsti čebel drugačna kot pri evropski, njen učinek na evropsko čebelo pa je doslej še neraziskan (Peng in sod., 1987 b).

Prvi poskusi hormonskega zatiranja varooze

Doslej so ugotovili le zvezo med razmnoževanjem pršic varooze in čebeljim sistemom žlez z notranjim izločanjem. Raziskovalec Hanel je leta 1983 odkril, da je razmnoževanje varoe usklajeno s preobrazbo čebelje ličinke s pomočjo mladostnega (juvenilnega) hormona III (JH). Ta hormon tudi sicer najpomembneje vpliva na razvoj insektov.

Odkrili so tudi že občutljivo obdobje v razvoju insektov glede na prisotnost tega hormona. Če ga insekti ne dobijo v kritičnem trenutku, ga pozneje ne morejo nadomestiti. Obstaja pa tudi občutljivo obdobje v razvoju čebelje ličinke, in sicer na začetku, ko je zalega še pokrita. To okoliščino izkoriščajo pršice varoe in takrat v čebelji zalegi pospešeno leže jajčeca. Pršice se lahko razmnožujejo le v pokritih celicah čebelje zalege, za svoj razvoj pa potrebujejo natanko 12 dni, kar se odlično ujema z razvojnim obdobjem evropske čebele. Po drugi strani pa se zaradi te okoliščine ne morejo razviti vse pršice v npr. majhnem številu celic čebelje zalege.

Pršice varooze ženskega spola potrebujejo za svoj razvoj hemolimfo (kri) čebelje

ličinke za prehrano. Vendar je koncentracija JH pri različnih čebeljih ličinkah različna, kar je odvisno od ustroja živali in spola. Trotovi ličinki evropske in azijske čebele imata npr. največ JH v hemolimfi, ličinka azijske čebele delavke pa najmanj. Zdi se, da nižja koncentracija JH preprečuje razmnoževanje pršic in da se koncentracija JH pri ličinki azijske čebele delavke dvigne prepozno in premalo, da bi se pršice normalno razvile (Hanel in Koeniger, 1986).

Pri odraslih čebelah koncentracija JH med sezono niha. Pozno poletne čebele imajo npr. višjo koncentracijo JH kot zimske čebele. Zaradi tega se pršice, ki pridejo s pozno poletnih čebel v celice čebelje zalege, uspešneje razmnožujejo kot one, ki pridejo z zimskih čebel. Zdi se, da koncentracija JH odloča o tem, katere celice čebelje zalege si pršice izberejo za svoj razvoj, in da pršice potrebujejo za svoj obstoj in preživetje dvakratno prehrano z JH, in sicer enkrat z odrasle čebele in drugič s čebelje ličinke. Pri drugih insektih pa se je pokazalo, da lahko previsoka koncentracija JH povzroči tudi njihov pogin, hkrati pa na čebeljo družino ne vpliva škodljivo.

Celotno povezavo med omenjenim hormonom in razmnoževanjem pršic pa bo potrebno še bolj podrobno preiskati in pojasniti, pri tem pa tudi upoštevati, da obstajajo še drugi vplivi, ki spodbujajo razmnoževanje varoe. Vendar pa je že sedaj očitno, da bo uravnavanje koncentracije JH eden od prihodnjih možnih načinov za zatiranje varooze (Hanel in Koeniger, 1986).

Iz pregleda doslej znanih metod za zatiranje varooze je jasno, da se moramo proti varoozi bojevati s kombinacijo postopkov za njeno zatiranje. Iz dosedanjih prizadevanj čebelarjev po vsem svetu pa bi se lahko naučili, da je proti varoozi lahko uspešen le celovit program, ki ga podpira država in je trajno vključen v širši družbeni načrt za zatiranje škodljivcev v kmetijstvu.

Vir: American Bee Journal 2/88
Prevedla: Irena Ogrin

HIGIENSKA PODLOGA VAROSTOP ZA PREPREČEVANJE ŠIRJENJA VAROOZE

DURO SULIMANOVIĆ – VETERINARSKA FAKULTETA ZAGREB
NIKOLOA KEZIĆ – INŠTITUT RUDER BOŠKOVIĆ

Na osnovi raziskave dr. Najdana Kostića in Aleksandra Nikolića je kemijska in usnjarsko-predelovalna industrija Konus iz Slovenskih Konjic proizvedla in patentirala mehanski lovilec varoj, ki je v prodaji pod nazivom VAROSTOP. Lovilec se uporablja pri vseh načinih preprečevanja varooze, pri katerih se je že do sedaj uporabljala mreža in posebna podloga v panju.

VAROSTOP podloga je izdelana iz fiziološko neoporečnih sintetičnih vlaken in veziv. V prodaji je v ploščah, dimenzij 400 × 300 × 3 mm, tako da ustreza podnica LR in AŽ panjev.

Podloge na podnici panja za preprečevanje širjenja varooze, so znane v vseh deželah, kjer se je razširila varooza in kjer čebelje družine zaradi nje propadajo. Podloge so izdelane iz različnih snovi, od katerih je najenostavnejši papir. Papirnata podloga pa se na vlažni podnici razmoči, zato jo je težko zamenjati. Čvrste snovi, kot so pločevina, lesonit, plastika, itd., pa zaradi dveh razlogov dobijo tanek sloj maščobe: mrtvi paraziti so zelo lahko, ventilacija čebel v panju jih odpihne, kar zmanjšuje možnost ugotavljanja obolenosti ali učinkovitosti zdravljenja. Zajedavci, ki so samo omamljeni zaradi katerega od izhlapevajočih zdravil, se lahko opomorejo in ponovno vrnejo na čebele. Če je podloga namaščena, je dihanje in gibanje zajedavca onemogočeno, to pa je pogoj za ugotavljanje prisotnosti ali preprečevanja bolezn. Kadar pa podlogo namestimo, moramo čebelam z dodatno mrežo onemogočiti pristop do površine. Vse tovrstne podloge pa so razmeroma nepraktične in drage. Ob uporabi VAROSTOP podloge pa vseh naštetih težav in pomanjkljivosti ni. Vlaknasto mrežasta površina podloge onemogoča gibanje varoe. Zajedavec ostane na mestu, kamor je padel, ne glede na to, ali je živ ali mrtev. Če se poskuša gibati, se samo še bolj zaplete v vlakna in končno odmre. Zato je tudi upravičeno ime podloge – mehanski lovilec varoj. Lovilec ima dve različni površini. Modro obarvana in bolj gladna stran mora biti obrnjena navzdol proti podnici panja.

Podloga za pravočasno odkrivanje prisotnosti varooze

Zgodnje odkrivanje vsake bolezni je zelo pomembno za uspešno preprečevanje njenega širjenja. Če je število zajedavcev majhno, je odkrivanje bolezni oteženo, ker se ličinke razvijajo na pokriti čebelji zalegi odrasle samice varoe pa se oprimejo spodnje strani čebeljega zadka. Zajedavec zelo hitro zapusti mrtev čebele. V predlogu navodil za laboratorijsko odkrivanje varooze (Sulimanović 1982), ki so ga tudi uradno sprejeli, priporočajo zbiranje odpadkov s podnice panja, v katerih so mrtvi zajedavci. Ob uporabi VAROSTOP podloge pa je zbiranje olajšano.

Ugotovili so, da poletna generacija zajedavcev živi manj časa (1–2 meseca) kot zimske (3–5 mesecev).

Sulimanović in sodelavci (1981) so ugotovili, da pozimi (od decembra do marca) zaradi naravne smrti pogine 4,5 do 15,4 odstotkov zajedavcev. To dokazuje, da je zaradi zgodnjega odkrivanja bolezni in zaradi številčne ocene zajedavcev pozimi smiselno vstaviti VAROSTOP podložke.

Ne smemo pozabiti, da je odkrivanje varooze nujno tudi v primeru, ko je potrjeno, da je bolezen prisotna v vsej državi. V tem primeru ima lovilec vlogo rednih kontrol. Najprimerneje je, s katerim od zdravil proti varoozi opravimo poskusno zdravljenje čebeljih družin. Omeniti je potrebno, da je poskusno diagnostično testiranje čebeljih družin spomladi in jeseni zakonska obveza vseh čebelarjev v naši državi. (Anon 1988). Pojav odpornosti varoj na uporabljena zdravila (Sulimanović in sod. 1984) sili čebelarje k testiranju učinkovitosti zdravil na njihovih čebelnjakih. V ta namen je nujna uporaba podlog, zaradi že naštetih prednosti pa priporočamo VAROSTOP podlogo.

Varostop podloga za preprečevanje širjenja varooze

Skoraj vsi postopki in sredstva, ki jih uporabimo proti varoozi, zahtevajo uporabo posebnih podlog za lovljenje odpadlih

zajedavcev. Njihov namen je, da jih zadrži-
jo tam, kamor so padli, ne glede na to, ali
so živi ali mrtvi.

Če je zajedavec odpadel zaradi poviša-
nja temperature v panju (prevoz, slaba
ventilacija, pri kateri se čebele vznemirja-
jo), se ponovno vrne na čebelo.

Tako lahko z uporabo VAROSTOP pod-
loge ob prevozu čebel na pašo odstranimo
večje število varoj, ne da bi uporabili kakrš-
nokoli zdravilo.

Pri večini registriranih zdravil v navodilih
za uporabo ne navajajo potrebe za podlo-
go na podnici panja. Vemo, da je zaradi
različnih velikosti panjev in številčnosti če-
beljih družin v njih zelo težko odmeriti
pravšnjo količino zdravila. Če iz kakršnih-

koli razlogov ne vstavimo učinkovite doze,
so zajedavci, omamljeni samo začasno. V
primeru, da preživijo in se vrnejo na čebe-
lo, producira generacije, odporne na upo-
rabljeno zdravilo.

Glede na stanje, ki ga povzroča varooza
in ki že meji na elementarno nesrečo, so
prednosti uporabe VAROSTOP podloge
očitne.

Veterinarska fakulteta v Zagrebu pre-
učuje možnosti vgradnje izhlapevajočih
sredstev v podlogo, s čimer bi le-ta oprav-
ljala dve funkciji.

VAROSTOP mehanski lovilec varoe
lahko kupite v vseh specializiranih trgov-
nah.

Izkušnje naših čebelarjev

AŽ PANJ Z BEGALNICO – ZAKAJ?

JOŽE ROTAR

Že po letošnjih prvomajskih praznikih
sem se seznanil s čebelarjem L. iz Ponovič
pri Litiji. V prijaznem klepetu sva ugotovila
»moč« čebeljih družin. Nekaterim panjem
je že pred tem moral »puščati kri«, da niso
izrojile kot pri sosedu, ki je že imel več ro-
jev. Povedal mi je, da čebelarji že polnih 50
let. Opazil sem, da ima v čebelnjaku AŽ
panje z begalnico, ki so po izdelavi in me-
rah različni. Zastavil sem mu nekaj vpra-
šanj o begalnici v AŽ panju. Iskreno je pri-
znal, da o tem ne ve ničesar, zato sva po-
govor o tem nadaljevala. Na njegovih pa-
njih (nekaj jih je imel nenaseljenih) sva
ugotavljala na poseben način vgrajene be-
galnice. Vedel je celo povedati, da so se v
takšnih panjih čebele vedno dobro razvija-
le, da pa je nekaj družin letos že rano
spomladi prodal nekam na Primorsko.

Kaj torej je AŽ panj z vgrajeno begalni-
co? Po zunanjem videzu je to povsem
običajen AŽ panj. Vešč, ali bolje rečeno –
dober opazovalec bo s pogledom na
sprednjo stran panja, navadno v sredini, v
področju verande na spodnji strani letve,
na katero se naslanja brada (naletna des-
ka plodišča), kadar se žrelo panja z njo za-

pre, opazil ali s prijemom roke otipal odpr-
tino navpičnega prehoda, ki lahko v višino
sega do medišča panja. Izvedbe so lahko
različne, medtem ko jim je namen nekako
vedno enak – gre za nekakšno povezavo
med plodiščem in mediščem panja. Če
tako izvedbo panja le bežno pogleda, se
lahko zgodi da tudi natančno oko čebelarja
ne opazi ničesar! Pri nekaterih izvedbah
lahko najdemo za prst debelo odprtino v
notranji sprednji steni. Da bi se povsem
prepričali, pa moramo odstraniti zapornico
mediščnega žrela, kjer navadno lahko za-
sledimo navpično odprtino za prehod če-
bel. V mediščnem žrelu lahko z obrača-
njem prirejene zapornice po potrebi odpre-
mo ali zapremo prehod. Ravno tako se
zlahka zapre odprtina v verandi, bodisi z
zamaškom za steklenice, krpico ali penas-
to gumo.

Begalnica, vgrajena v AŽ panj, pa lahko:

1. Omogoča (po želji čebelarja!), da se
po prevešanju satov z zalego v medišča
številni izlegli troti sproščajo ne le k matici,
ampak lahko tudi svobodno izletijo. Tako
odpade potreba občasnega spuščanja,

bodisi spredaj na žrelu bodisi zadaj z odpiranjem okenc.

2. Sodoben AŽ panj zahteva sodobno matično rešetko, ki naj pokrije celotno površino panja in naj ima pod nosilnimi tremi jeklenimi paličicami za debelino tankega lesonita prostora, za sleherni panj pa naj ima lesonitni pokrov v velikosti kovinske rešetke. Če čebelar tak panj pokrije z lesonitom na predvečer dneva točenja medu iz medišč in sprosti prehod iz medišča v plodišče, bo prek noči pretežno število čebel prešlo v plodišče »k matici« in čebelarju bo »odpadlo« zamudno in utrudljivo ometaenje in vračanje čebel. Ob vračanju že iztočenih satov odstrani le pokrov (lesonit) matične rešetke.

3. Rezervne družine je smotno prezimovati v mediščih AŽ panjev zaradi ugodnih temperaturnih razmer. Matično rešetko prej pokrijemo z lesonitnim pokrovom, obenem pa zapremo (blokiramo) prehod – begalnico.

Spomladi prenesemo matico z nekoliko sati in panj za razvoj rezervne družine, sate nadomestimo s satnicami ali z že izdelanimi sati in odstranimo mašilo, čebele pa se bodo združile v enoten kolektiv k matici v plodišče spodaj.

4. Ob prevozih čebeljih družin je kroženje zraka hkrati s prehodom čebel pri sicer zaprtem mediščnem žrelu in priprti naletni deski, t.j. zaprti verandi, osvežitev.

Lahko bi omenil še t.i. Pislakovo izvedbo matične rešetke v povezavi z begalnico, kar pa že spada na ožje strokovno področje vzrejevalcev matic in pridelovalcev matičnega mlečka itd., itd., vendar naj bo dovolj.

Čeravno je osiješki IX. kongres čebelarjev Jugoslavije sprejel PREDLOG za domovinsko pravico na področju Jugoslavije tudi za AŽ panj, če nisem napačno seznanjen, OSNUTEK (opis) tega predloga NE VSEBUJE BEGALNICE V KONSTRUKCiji AŽ PANJA, čeprav ga tako konstruirana izvedba ne bi smela niti spremeniti niti podražiti. Menim pa, da smo še zelo daleč od uresničitve ideje, da bi pri nas v standardnih oblikah, merah, dimenzijah, številnih odstopanjih, izdelovali takšne AŽ panje!

Nekaj čisto drugega pa je, če se vprašamo: »Kaj je dober panj?« Na takšno vpra-

šanje ima vsak čebelar pripravljen svoj odgovor. Mar ne?

Številne izdelovalce AŽ panjev pozivam, da si priredijo AŽ panje z begalnico, tiste čebelarje, ki take panje že imajo, pa pozivam, da opišejo svoje izkušnje v delu z njimi. Pri nakladnih panjih je znano, da se begalnice lahko (opremljeni pa niso!) vgrajujejo dodatno v pokrove in služijo med drugim tudi za pregon čebel iz medišč.

Ker menim, da je do UVEDBE STANDARDNE PROIZVODNJE PANJEV PRI NAS še daleč, ni bojazni, kaj bo, če ni sprejeta v predlog. Iznajdljivi čebelarji si jo bodo izdelovali v prostoru med sprednjimi stenami AŽ panja. Mentorji naj bi namen in izvedbo samo prikazovali krožkarjem pri praktičnem delu s čebelami. Vprašanja in odgovore o tem (ne oziraje se na vrsto panja!) naj vsebuje tudi učni načrt in tekmovalni del učenja mladih čebelarjev. »Novo pečeni« in tudi že »programirani«, t.j. uspešnejši čebelarji, namenimo nekaj besed še razgovoru o tem. Vendar vsega tega ne počnimo, da bi vedeli, kakšna so naša »osnovna sredstva v lastnem pridobitnem obratu«, naredimo še korak dlje, begalnice v panjih naj nam bodo v pomoč, uporabimo jih koristno! Prepričamo se lahko, da dobro izvedena konstrukcija begalnice v AŽ panju niti najmanj ni podobna drugim izvedbam, vendar za marsikaterega lahko pomeni le nekakšen okrasek. Menim, da je velika škoda, da na enem mestu ne moremo videti tudi drugih različnih izvedb čebelarjevih pripomočkov, celo ne v čebelarškem muzeju v Radovljici! Kako bi jih tudi opazili, ko pa gremo tako zelo hitro skozi čas, ki tako hitro »teče«!

Na koncu naj le še dodam, da se ne strinjam z mnenjem, da je za dom, še manj kot proizvajalno sredstvo »vsaka kišta dobra«. Prav tako še ni dovolj, »da izza nje mora stati izkušen čebelar«. V svojem delu mora neprestano raziskovati in napredovati, predvsem pa mora znati uporabljati svoje pripomočke. Naš znani čebelar, znan po jugo-far panju, Vaso Hrnjak je trdil, da so nenehne spremembe pri našem delu povsem normalna stvar! Ob tem se lahko samo še vprašamo: »Ali 50 let čebelarške prakse kaj pomeni?«

PAŠNE RAZMERE V OBČINI MURSKA SOBOTA NEKOČ IN DANES

MATIJA ŠERAK

Občina Murska Sobota meri 691 km² površine. Od tega zavzemajo njive dve tretjini, travniki eno petino, ostalo so gozdovi, ki se severno od M. Sobote, to je na Goričkem, razprostirajo na tretjini, na ravninskem predelu pa na osmini vseh površin.

Na celotnem področju občine so bile nekoč izredno ugodne pašne razmere, zato je bilo zelo razvito malo čebelarstvo. Čebelarili so v slamnatih koših, pozneje pa tudi v panjih s premičnim satjem, imenovanih »najzerjki«.

Prva pomladna paša je bila na številnih vrbah, ki so rastle zlasti ob porečju Mure pa tudi po mejah med njivami. Ob reki Muri še sedaj rastejo zvončki, ki dajejo prvo medičino in spodbujajo matice k zgodnjemu zaleganju. Ko je pokrajina ozelenela, so polja takorekoč porumenela od številnih njiv, ki so bile posejane s krmilno rdečo deteljo, med katero je bila posejana oljna repica. Vzporedno z oljno repico so zlasti na Goričkem zacveteli kmečki sadovnjaki, na gozdnatih predelih so se belile divje češnje. Med to bogato spomladansko pašo in glavno pašo akacijo je cvetela rdeča detelja in tako vzdrževala neprekinjeno medenje do konca akacijeve paše. Po akaciji so prekmurska polja pomodrla od žitnega modriča in graharja, ki se je vrnil kot plevel na njive in nudil čebelam kar izdatno pašo vse do žetve. Požeta žitna polja so bila posejana z dišečo jesensko ajdo, ki je bila nekoč glavna paša prekmurskih čebelarjev in je dala poleg zimske zaloge še izdatno točenje. Jesenskega dokrmeljevanja čebelarji niso poznali, sladkor za gospodinjstvo je bil v medvojni Jugoslaviji dražji kakor med. Organiziranim čebelarjem je država po precej nižji ceni preskrbela sladkor, ki je bil pomešan z žagovino, papriko ali česnom. Takšen sladkor smo dobivali čebelarji še nekaj časa po vojni. Čebelje družine so šle zaradi izdatne ajdove paše močne v zimo in na ajdovem medu so odlično prezimile. Prevažanje čebel se je v Prekmurju pojavilo šele po drugi svetovni vojni, ko so se pašne razmere polagoma bistveno spremenile.

In kako je s pašnimi razmerami danes?

Prekmurska pokrajina je spremenila svojo podobo. Človek je grobo posegel v prekmursko naravo. Številne melioracije in zložbe so bistveno zmanjšale pašne površine. Posekanih je bilo veliko akacijevih dreves. Spremenila se je setvena kultura. Sejejo manj žitaric, ki pa jih skrbno škropijo proti plevelom, več je korus in sladkorne pese, ki za čebelarstvo nista zanimivi. Njive, posejane z rdečo deteljo in oljno repico, so postale zelo redke, sadno drevje pa razen na Goričkem najdemo le še v okolici stanovanjskih hiš. Tudi travniki zaradi izdatnega gnojenja z umetnimi gnojili ne medijo več, razen nekaj skromne medičine na otavi. Ajdo so prekmurski kmetje v celoti opustili, namesto nje sejejo proso, ki ga uporabljajo za živinsko krmo. Tako je prekmurskim čebelarjem ostala edina izdatna paša na akaciji, ki zaradi pogostih vdorov hladnega zraka, torej zaradi pozebe medi povprečno vsako tretje leto. Temu se pridružuje še slabo vreme v času cvetenja. Še bolj nevaren pa je vroč južni veter, ki lahko v enem samem dnevu uniči vsa pričakovanja.

Tako prevažanje pomeni številnim prekmurskim čebelarjem edini izhod. Svoje čebele prevažajo v Mačvo, Podravino, Bosno, Gorski Kotar, na Notranjsko, Haloze in na Pohorje.

Kljub poslabšanju pašnih razmer se je čebelarstvo v Prekmurju v zadnjih dvajsetih letih podvojilo in naši čebelarji imajo več kot 9.000 čebeljih družin. Mala kmečka čebelarstva so zaradi številnih čebeljih boleznih, zlasti pa zaradi varooze, propadla. Pojavila so se velika pridobitna čebelarstva, ki imajo do 400 panjev čebel, pretežno na prevoznih čebelnjakih. Ob kolikor toliko dobrih letinah predelajo naši čebelarji okrog 300 ton medu.

Kljub prizadevanjem naše organizacije za razširitev medovitih rastlin, to ne more nadoknaditi nekdanjih naravnih pašnih razmer, saj celo štokrklje zaradi pomanjkanja hrane zapuščajo svoja nekdanja bivališča. Najhujši poseg v naravo pa šele pričakujemo. S predvideno gradnjo hidro-

elektrarn na reki Muri bo uničen še zadnji košček neokrnjene narave v porečju Mure, ki sedaj nudi nekaj zgodnje paše na vrbi in jelši, v jeseni pa znotraj obrambnih nasipov zacvetijo rubedgija, zlata rozga in nedotik,

ki ga je Mura naplavila iz svojega gornjega toka. Prekmurski čebelarji vseeno ne obupujemo, ampak rešujemo naša čebelarstva z množičnim prevažanjem.

ALI SO KUPLJENE MATICE RES SLABE?

PAVEL ZALETEL

Na predavanjih je eno najbolj pogostih vprašanj, zakaj so kupljene matice slabe. To vprašanje postavljajo čebelarji z manjšim številom čebeljih družin oziroma tisti, ki svojih čebel ne vozijo na paše.

Koliko je to res in koliko ne? Rado se namreč zgodi, da čebelja družina dodano mlado matico še v istem letu preleže. Lahko se tudi zgodi, da čebele novo matico umorijo, nato pa potegnejo zasilne matičnike. Kakovost matic iz zasilnih matičnikov pa je vedno dvomljiva. Toda tudi te matice čebele rade preležejo. Če do preleganja pride pozno jeseni, ko ni več trotov, imamo v družini trotovo matico. V tem času lahko družina zaradi preleganja hitro postane brezmatična. Ko matica zleti na praho, kjer se velikokrat niti ne opravi, je hitro plen ptic in različnega mrčesa. V obeh primerih izgubimo družino.

Zakaj torej pride do preleganja oziroma do vlečenja zasilnih matičnikov in drugih nevšečnosti pri družinah z dodanimi kupljenimi mladimi maticami? V prvi vrsti zaradi nepravilnega dodajanja matic. Res, da ima skoraj vsak čebelar svoj način dodajanja matic, ki je seveda »najboljši«. Ne glede na to, kakašen je, je dober in uporaben brez škode za matico in s tem tudi za čebeljo družino, če le postopamo pravilno in ob pravem času. Čeprav je v Slovenskem čebelarju že nič kolikokrat pisalo, na to pa opozarja tudi vsaka knjiga o čebelarstvu, čebelar pozabi ali pa sploh ne upošteva letnega časa, ko dodaja čebelji družini novo mlado matico. Pogosto tudi ne upošteva starosti dodane matice niti ne moči družine oziroma starosti čebel v družini, ki naj bi sprejela novo matico.

Matica dozori šele v tretjem mesecu starosti. Tako dozorelo matico lahko dodamo močni družini z manj tveganja kot matico, ki smo jo komaj kupili in v pridobitvi družini takoj uporabili. Te matice so stare 20 ali kvečjemu 25 dni. Takoj ko vzre-

jevalec ugotovi, da je matica oplojena in da zalega strnjeno – to pa ugotovi po pokriti zalegi – jo odvzame in odpošlje. Če bi jo imel v dovolj velikih prašilčkih, kjer bi zalegala najmanj dva meseca, bi bila matica vsaj šestkrat dražja. Take cene pa trg ne bi prenesel in tudi vzrejevalci, čeprav so to navadno velečebelarji, nimajo toliko čebel niti ne rezervnega satja normalne velikosti, da bi lahko tako dolgo redili matice. Za to ostane le to, da čebelar-kupec mladih matic sam upošteva starost matic in način ter čas dodajanja.

Kadar sami vzrejamo matice iz rojevih matičnikov, do takih problemov res ne pride, ker ne more priti. Čebele nam pač najraje izroje tik pred ali celo v začetku paše. Torej se matice izležejo navadno takrat, ko je v panju največji dotok hrane in ko čebele celo same pogosto onemogočijo matice pri njenem zaleganju. Takrat je dobra vsaka matica in za družino ni slabo, če matica zalega malo manj. Vse delo čebel je namreč takrat usmerjeno le k nabiranju hrane za zimsko preživetje. Čebele so preza-poslene, da bi takrat ocenjevale kakovost svoje matere. Ko izdatna paša preneha, je nova matica že toliko stara, da nemoteno zalega tudi v spremenjenem sistemu življenja v panju, ki nastopi v času brezpašne dobe. Še bolj pa je pomembno to, da so se med tem nanjo privadile tudi stare čebele in jo vzele za svojo. Podobno stanje je tudi takrat, kadar kupimo mlade matice, paša pa je vsaj povprečna. Uspeh bo skoraj pri vseh načinih dodajanja dober.

Pri uporabi matic iz rojevih matičnikov ne smemo pozabiti, da s temi maticami le prenašamo rojivost čebeljih družin. Čebelarji imamo s preprečevanjem rojenja že tako veliko dela. Če pa nam rojivost čebel zdrkne iz rok, imamo na vejah sicer veliko rojev, v panjih pa bolj malo medu, posebno če tudi rojenja in izrojitve čebeljih družin ne znamo izrabiti za donos medu. Seveda, če

pride do rojenja tik pred ali v začetku do-
brega medenja. Do odbire družin z najbolj-
šimi lastnostmi pa tako ali tako ne more
priti, saj navadno najprej roje in izroje dru-
žine z najslabšimi lastnostmi. Rojevi ma-
tičniki pa so najboljše hranjeni in zato so
matice v njih najboljše razvite. Da čebelje
družine čim manj ali pa vsaj čim kasneje
roje, da so čim boljše medarice, čim bolj
krotke in da imajo čim bolj razvit čistilni
nagon, lahko dosežemo le z odbiro najbolj-
ših čebeljih družin. To pa lahko doseže le z
odbiro najboljših čebeljih družin. To pa lah-
ko doseže le dober čebelar, ki se že dalj
časa ukvarja tudi z vzrejo matic za trg. Se-
veda pa tudi med vzrejevalci »ni vse zlato,
kar se svetik«. Zato bomo kupovali matice
le od priznanih vzrejevalcev. Če namreč
vzreja matic ni opravljena res strokovno in
če obenem ni zagotovljeno neoporečno
zdravstveno stanje vseh osnovnih družin,
posebno tistih, iz katerih in v katerih bodo
vzrejali matice, trud pri kateremkoli načinu
dodajanja matic zaman.

Večji čebelarji nimajo problemov z do-
dajanjem mladih matic. Ponavadi sami
vzrejuje matice, in to čim bolj zgodaj, čebe-
lje družine pa zaposlujejo s stalnim preva-
žanjem na čim boljše paše.

Drugače je seveda, če dodajamo druž-
nam komaj sprašene matice v brezpašni
dobi. Vedno moramo namreč upoštevati,
da čebele v različnih letnih časih različno
rade sprejemajo nove matice. Najraje
sprejmejo novo matico zgodaj spomladi ali
pozno jeseni, ko je v panju zelo malo zale-
ge ali pa je sploh ni. Seveda tedaj dodaja-
mo le dozorele matice, saj drugačnih tedaj
sploh nimamo. Najtežje je dodajati nedo-
zorele matice v brezpašni dobi.

Čebeljo družino, ki ji hočemo dodati ne-
dozorelo matico v brezpašni dobi, moramo
posebno pazljivo pregledati. Posebno mo-
ramo biti pozorni na morebitne rojeve ali
prelegajoče matičnike, noseimo in druge
morebitne bolezni. Družini, v kateri gospo-
darijo čebele trotovke, pa mladih matic
tako in tako ne dodajamo. Kako ukrepa-

mo? Vse sate družine zložimo na dve ko-
zici. Matično rešetko pokrijemo z leseni-
tom mediščno žrelo pa odpremo za širino
ene čebele. V sredino medišča namestimo
dva ali tri sate s polegajočo se zalego. Na
vsako stran damo sat pokrite zalege in sat
s hrano (med in obnožina). En popolnoma
prazen sat močno poškopimo z vodo. Na
ta način dodamo narejencu najmanj četrt
litra vode. Med sate z odkrito zalego obes-
imo matičnico, ki smo ji spodaj delno odre-
zali plastično oblogo. Odprtina mora biti
tako velika, da bodo čebele, ko bodo po-
jedle medeno testo, skozenjo lahko osvobo-
dile matico. V plodišče namestimo ostale
sate in seveda staro matico. Panj odene-
mo s polo časopisnega papirja in zapremo.
Vse stare čebele iz medišča se bodo vrnilo
v plodišče in tako bodo pri mladi matici os-
tale le mladice. Čez dva do tri dni bodo te
mladice že začele izletavati po vodo in
cvetni prah. Družina se bo uredila. Sedaj
do konca odpremo mediščno žrelo. Ker v
tem času družine že dražljivo krmimo, se
bosta lepo razvijali obe družini. Konec av-
gusta stisnemo spodnjo staro matico in
družini s pomočjo časopisnega papirja
združimo. Še pred tem smo seveda zaprli
mediščno žrelo. Čez teden dni panj preure-
dimo tako, da mlado, sedaj že dozorelo
matico, premestimo v plodišče, kamor na-
mestimo tudi vse sate z odkrito zalego.
Pokrito zalego namestimo v medišče. Na
ta način bomo zazimili res močno družino.
Stare matice ne shranjujemo, saj je sploh
ne bi zamenjali, če je bila dobra in mlajša
od dveh let. Pri tem načinu pa moramo biti
pri dokončni ureditvi in dokrmnjenju druž-
ine zelo previdni.

Na ta način (postopkov je seveda več)
zamenjujemo v pridobitnih družinah stare
matice z mladimi in nedozorelimi. Dela je
res nekoliko več, toda uspeh ne bo izostal.
**KUPLJENE MATICE SO TOREJ ZARES
DOBRE**, vprašanje pa je, ali jih znamo v
vseh letnih časih in v vseh okoliščinah pra-
vilno uporabiti.

ODPRAVLJANJE VAROOZE V SODELOVANJU Z NARAVO

ANTON FABJAN

Bitke z varoozo smo se lotili na zelo samozavesten način. Predstavljali smo si, da bodo kemiki v svojih laboratorijih kmalu izdelali snovi, s pomočjo katerih bomo s škodljivcem prej ali slej opravili kar tako, skoraj mimogrede. Kako tudi ne? Letimo na mesec, imamo super računalnike, znamo izdelati bombe s skoraj neomejeno rušilno močjo – pa ne bi mogli premagati majhne uši? Smešno!

Narava pa nam je prisolila klofuto strezjenja.

Praksa danes vedno bolj jasno izkazuje, da metoda zdravljenja varooze, ki temelji samo na kemičnih sredstvih, ne daje preveč obetavnih rezultatov. Zato bi bilo prav, da po dosedanjih slabih izkušnjah, potlačimo samozavest o svoji vsemogočnosti, se obrnemo k naravi in začnemo z njo sodelovati. Obstaja mnogo primerov, ki potrjujejo spoznanje, da postane človek hitro ubog in neboljšen, ko hoče delati nekaj mimo narave – po svoje.

Eno od metod, pri kateri minimalno uporabljamo kemična sredstva, uspešno uporabljam tudi sam.

Metoda temelji na naravni zakonitosti, da je spomladanska varoa kratkoživa in da mora samica zaleči jajčeca v desetih dneh, ko je godna za zaleganje. Če ji to ne uspe, postane jalova in nadaljnje razmnoževanje je onemogočeno. Če v panju uspemo doseči prekinitev zaleganja čebelje matice, s tem usodno prekinemo razvojni krog varoe. Eno od metod prekinitev zaleganja je opisal že tov. Franc Zagorc, toda ker jaz delam drugače, bom to tudi opisal.

Spomladi, ko se družine dovolj okrepijo, jih razdelim na dva dela, tako da se v obeh panjih pojavi čas brez zalege. Za samo razdelitev potrebujem poleg že obstoječega pridobitnega panja še prašilec – pet ali več satov ter odgovarjajoče število že izdelanega satja, ki ga vstavimo v prašilec. Kako pa delo poteka praktično?

Najprej zložim iz pridobitnega panja vse satje s čebelami na kozico. Poiščem mati-

co, jo zaprem v kletko in odložim na varno mesto. Nato ometem večino čebel v prašilec na izdelano satje. Prašilec postavim na določeno mesto v čebelnjaku in hkrati dodam matico. V pridobitni panj pa vrnem vso zalego s preostalimi čebelami. Od tu dalje teče vse samodejno in je treba samo slediti dogajanju. V prašilcu z mladimi čebelami in matico oblikujem novo družino. Stare čebele, ki izletavajo, se hitro vrnejo v stari pridobitni panj. Toda tudi mladice začnejo kmalu izletavati in življenje v prašilcu kmalu steče normalno.

Pridobitni panj je osiromašen za precej mladih čebel in matico, ima pa množico zalege. Čebele začnejo takoj vleči matičnike. To je ena od važnih pridobitev tega dejanja. Če se pri tem še toliko potrudim, da pravočasno opravim odbiro matičnikov, imam vse možnosti, da bom dobil res dobro matico.

Kaj pa se med vsem tem dogaja z varoo?

Že prvi ali drugi dan, ko se čebele v prašilcu dokončno umirijo, jih s primernim sredstvom zadimim. Škodljivcem se v tem primeru zelo slabo piše, ker so vsi na čebelah. V panju namreč ni nobene zalege, praksa pa je pokazala, da je eno dimljenje popolnoma dovolj, pa še matica začne zalegati praktično v čistem okolju.

V pridobitnem panju pa teče proces nekoliko drugače. Ker nima matice, se začne zalega krčiti in za varoo se začne agonija po naravni poti. Namreč, pojavi se čas, ko v panju ni primerne zalege, v katero bi škodljivec polagal svoja jajčeca. Če spomladanska varoa v desetih dneh ne more položiti jajčec, postane jalova in izgubi sleherni možnost za nadaljnje razmnoževanje. Zajedavec začne žalostno propadati. Tako je presekani razvojni krog varoe in nekoga dne bi vse varoe obležale na podnici. Nevarnost predstavljajo le tisti zajedavci, ki jih v tem času čebele prinašajo v panj. Da bi bilo delo res temeljito opravljeno in da bi opravili še s tistimi varoami, ki so po

takem ali drugačnem naključju še ostale v panju, štiriindvajseti dan, ko je tudi pridobitni panj popolnoma brez zalege, zadimo.

Ker so vse preostale varoe samo na čebelah, dim ugonobi tudi te. Toda tudi če ne bi dimil, bi bil zajedavec zaradi prekinitev zaleganja tako oslabel, da vsaj dve leti ne bi smel predstavljati resnega problema, pod pogojem, da pašne čebele ne prinašajo v panj preveliko število novih zajedavcev. Tako začne tudi mlada matica v pridobitnem panju zalegati v čistem okolju.

Pa opravimo kratko analizo te metode!

Slaba stran tega prijema je v tem, da je prva paša zaradi delitve slabo izkoriščena, da je pri velikem številu družin več dela, kot se nam zdi potrebno za današnji čas naglice in splošne avtomatizacije. Toda to je davek na civilizacijo, ki ga zahteva narava. Sprjazniti se moramo, da ima vsaka palica dva konca in da kljub vsej super tehniki še vedno nismo sposobni izdelati palice z enim samim koncem.

Dobra stran te metode pa je, da imamo korist v pridobitni družini, s pomočjo kate-re lahko bolje izkoristimo druge paše, največja pridobitev pa je, da imamo toliko zdrave družine, da se nam ni treba bati katastrofe.

Iz društvenega življenja

POROČILO O IZVAJANJU DELOVNEGA NAČRTA ZČDS V LETU 1988

1. PODATKI O ŠTEVILU ČLANSTVA, SEJAH IZVRŠNEGA ODBORA IN STANJU OSNOVNIH SREDSTEV ZČDS

V Zvezo čebelarških društev Slovenije je bilo v letu 1988 vključenih 210 čebelarških društev, to je eno manj kot prejšnje leto. Na naš časopis je bilo naročenih 8400 članov in naročnikov, to je približno 200 manj kot leto poprej. Osip je rezultat manjšega vključevanja mladih čebelarjev, velike umrljivosti starejših čebelarjev in izgube čebeljih družin zaradi varooze v zadnjih dveh letih. Delno je k zmanjšanju števila članov prispevala tudi višja članarina kot posledica visoke inflacije ter veliko ne-

sorazmerje med odkupnimi cenami čebeljih pridelkov in surovinami, ki jih čebelarji potrebujejo za svoje čebelarjenje.

Izvršni odbor je na svojih petih sejah obravnaval pereče tekoče probleme in izvrševal letni delovni načrt, ki ga je sprejela skupščina na 37. seji. Vse komisije so se med sejama skupščine sestale in pripravile gradivo za izvršni odbor oziroma za operativne naloge v čebelarstvu. Poročila komisij so vključena v besedilo tega poročila.

Stanje osnovnih sredstev ZČDS je bogatejše za TV sprejemnik in videorekorder, ki sta namenjena za izobraževanje. Poslovne prostore na Cankarjevi 3 v Ljubljani oddajamo Zagrebškemu velesejmu, čebelarški izobraževalni center na Brdu pri Lu-

kovici oddajamo Viba filmu iz Ljubljane, vzrejni center pod Rožnikom uporablja Kmetijski inštitut Slovenije, čebelnjak pod Zelenico pa upravlja vzrejevalec Ciril Jalen. Od Zagrebškega velesejma in Viba filma prejemamo najemnino, čebelnjak pod Rožnikom pa je naš delež kmetijskemu inštitutu v združevanju sredstev za selekcijo in vzrejo matic.

2. IZOBRAŽEVALNE IN POSPEŠEVALNE NALOGE

Izobraževalne, informativne in pospeševalne naloge so poleg zdravstvenega varstva čebel najpomembnejše naloge ZČDS. Glavnino teh nalog opravi naše glasilo Slovenski čebelar, ki je leta 1988 izšel 11-krat v povprečni nakladi 9.000 izvodov. Sestavni del SČ je tudi Medexov bilten, ki čebelarjem prinaša poleg strokovnih informacij tudi ekonomska obvestila. Na vsebino SČ nismo dobili bistvenih pripomb, o potrebi večjega vključevanja novih strokovnih sodelavcev za oblikovanje vsebine našega glasila pa smo tudi lani razpravljali na vseh območnih posvetih (izvedeni so bili v osmih od devetih regij). Pridobiti nove in strokovne informacije s področja čebelarstva je vedno težje, saj se po vsem svetu pojavlja težnja po zapiranju kakovostnih informacij. Upamo, da bomo ta problem nekoliko ublažili po navezavi tesnejših stikov s čebelarji iz Grenobla v Franciji.

Stroški izdajanja našega glasila so lani naraščali precej nad uradno stopnjo inflacije, od tega je cena papirju poskočila celo za 800 odstotkov. Samo skrbnemu gospodarjenju z denarjem gre zasluga, da smo kljub temu izdali vseh enajst števil. Koliko nas stane izdajanje SČ, pa je razvidno iz zaključnega računa.

Poleg izdajanja časopisa smo lani pripravili in izdali 22-minutno izobraževalno videokaseto o vzreji matic in razmnoževanju čebeljih družin. Ker za lastno izdajo videokasete nismo imeli dovolj denarja, smo jo izdali v koprodukciji z Brut filmom. Z njo si pri prodaji delimo tudi dohodek, in sicer v razmerju 50 : 50. Izdali smo besedilo v slovenščini, srbohrvaščini in angleščini in ugotovili, da je povpraševanje veliko večje v drugih republikah kot v Sloveniji (80 :

20). Pri pripravi in snemanju pa smo pridobili prve izkušnje za nadaljnje podobne projekte.

Avtorja priročnika za čebelarstvo začetnike tov. Kolenc in tov. Mencej sta prenovila vsebino priročnika in ga pripravila za ponatis. Ponatisnili pa ga bomo, ko bomo zbrali ustreznna denarna sredstva.

Izobraževalno delo med čebelarji v letu 1988:

- vsi strokovni članki v Slovenskem čebelarju (le-ti zavzemajo več kot polovico obsega SČ),

- izposojanje in kupovanje videokaset o vzreji matic in o varoozi (lani jih je koristilo prek 360 čebelarjev),

- izposojanje strokovne literature, diazitivov in čebelarških filmov,

- izposojanje tehnične opreme za predavanja (diaprojektorja, kinoprojektorja, videorekorderja in TV),

- dnevni strokovni nasveti čebelarjem (od marca dalje smo vsako sredo dopoldne organizirali čebelarstvo po telefonu ali neposredno v pisarni ZČDS v Ljubljani),

- posredovanje čebelarjevih mesečnih opravil po radiu in TV,

- pisanje o čebelarških temah v nekaterih revijah in Kmečkem glasu (nekaj tudi v drugih časopisih),

- strokovno usposabljanje čebelarških predavateljev 11. in 12. novembra 1988 in vključitev pospeševalcev Zadrugne zveze Slovenije v skupino predavateljev.

Poleg naštetih izobraževalnih nalog, ki jih izvaja ZČDS, se čebelarji izobražujejo še:

- na čebelarških predavanjih v čebelarških društvih, kjer so lani priredili povprečno dve predavanji na ČD,

- na tečajih, ki jih za svoje kooperante prireja Hmezad in Medex ter nekatere kmetijske zadruge.

Kljub precej pestri ponudbi pa v javnih glasilih še vedno ni dovolj glasu o čebelarstvu, za kar smo v veliki meri krivi sami.

Zaradi proslave 90-letnice osrednje slovenske čebelarstvo organizacije lani ni bilo republiškega strokovnega čebelarstva posvetovanja. V Gornji Radgoni, kjer je bilo tudi vsakoletno srečanje in tekmovanje mladih čebelarjev, ugotavljajo, da jim za boljše rezultate primanjkuje tehničnih pripomočkov in denarja, kar je tudi edini

vzrok za nekoliko manjšo udeležbo tekmovalnih ekip v Gornji Radgoni (116) kot leto dni prej v Krškem (124). Mentorji so s pristankom vodstev čebelarških društev Murske Sobote le-to določili za prireditelja naslednjega srečanja in tekmovanja mladih čebelarjev. Prireditelji v Gornji Radgoni so svoje delo opravili odlično, zmagovalci pa so bili veseli priznanj in nagrad, ki jih je podelil Medex iz Ljubljane.

V Ljubljani pa uspešno deluje čebelarški krožek študentov ljubljanskih višjih in visokih šol. Teoretično znanje in strokovna navodila pridobivajo v prostorih ZČDS, praktična znanja pa iščejo pri vseh večjih čebelarjih doma in v tujini. Lani so se udeležili dveh večjih mednarodnih čebelarških prireditev v tujini ter obiskali štiri naše znane čebelarje. Iz vrst teh študentov lahko naše čebelarstvo pričakuje bodoče strokovnjake in predavatelje oziroma dobre poznavalce čebelarstva na mnogih odgovornih gospodarskih in politično-gospodarskih položajih, ki jih bodo zasedli po končanem študiju.

Na sestanku s predsednikom republiškega komiteja za kmetijstvo, 1. 4. 1988, smo se skupaj z vodstvom Zadružne zveze Slovenije, biotehniške fakultete in republiške veterinarske uprave dogovorili, da se pri ZZ Slovenije ustanovi strokovna skupina, ki bo pripravila osnutek načina vključevanja čebelarstva v učne načrte na srednjih kmetijskih šolah in na fakulteti. Skupina je za začetek vključila pospeševalce pri kmetijskih zadrukah, ki se zanimajo in razumejo v čebelarstvo, v pospeševalne naloge v čebelarstvu na območju Slovenije.

Strokovnih ekskurzij in mednarodnih razstav se v preteklem letu zaradi slabega finančnega stanja nismo pretirano udeleževali. Kljub temu pa sta se naš predsednik in urednik udeležila otvoritve prvega slovenskega čebelnjaka v francoski pokrajini Grenoble, kjer sta podpisala listino o pobratenju. Dogovorila sta se, da bomo v bodoče tesneje sodelovali tudi na strokovni ravni.

Več slovenskih, še zlasti pa primorskih čebelarjev, se je lani udeležilo posvetovanja goriških čebelarjev v italijanski Gorici. Slovensko čebelarstvo je tudi na tem posvetu, kot že leto poprej, predstavil inž. Franc Šivic.

Čebelarstvo na razstavi Narava – Zdrav-

je oktobra v Ljubljani ni predstavila ZČDS, ampak ČD Barje, pač v skladu s sklepom, da na tej razstavi ZČDS ne bo več sodelovala.

V sodelovanju s TV Ljubljana smo junija prikazali 25-minutno reportažo o slovenskem čebelarstvu. Oddaja je bila pripravljena za mednarodno izmenjavo TV programov, prikazana pa v nedeljo popoldne.

3. ZDRAVSTVENO VARSTVO ČEBEL

Komisija za zdravstveno varstvo čebel in izvršni odbor ZČDS redno spremljata zdravstveno stanje, čebel. Z zbranimi podatki seznanjata pristojne strokovne službe v republiki in skušata z njihovim sodelovanjem izboljšati zelo slabo stanje na tem področju.

Kot že nekaj zadnjih let sta bili tudi lani med najbolj nadležnimi čebeljimi boleznimi varooza in huda gniloba čebelje zalege. Prva je povzročila tudi precejšnje izgube čebeljih družin v nekaterih predelih Slovenije. Izgube so se sukale med 30 in 50 odstotki. K tolikšnim izgubam je pripomogla zelo slaba kakovost nekaterih pripravkov za zatiranje varooze (varamit), ki je po trditvah čebelarjev iz severovzhodne Slovenije povsem zatajil, ČD pa so imela težave pri reklamiranju le-tega.

Hudo gnilobo so, razen v obmejnih krajih naše republike, povsod uspeli ukrotiti oziroma jo omejiti na raven, ki gospodarsko ni več problematična, saj niti približno ne povzroča tolikšne škode kot varooza. V zadnjih dveh letih se je v mnogih čebelnjakih pojavila poapnela zalega in virusne bolezni. Tudi za te bolezni pri nas, žal, ni učinkovitih zdravil. Stalne obljube o novih učinkovitejših zdravilih pa nam, žal, ne ohranjajo naših čebel.

Na pobudo komisije za zdravstveno varstvo čebel pri ZČDS smo se 8. 11. 1988 sestali na Republiškem komiteju za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano predstavniki tega komiteja, Republiške veterinarske uprave, ZČDS, Hmezada, Medexa in biotehnične fakultete iz Ljubljane. Dogovorili smo se, da se za učinkovitejšo zdravstveno zaščito čebel poiščejo ustrezna finančna sredstva, pripravi enotna akcija zdravljenja in dobijo učinkovitejša zdravila. Za odpravo izgub, ki jih je povzročila varooza

v preteklem letu, pa naj se namenijo interventna sredstva. V tej točki pa nismo bili soglasni, saj smo predstavniki ZČDS vztrajali, da bi bili te pomoči deležni vsi čebelarji, ostali pa so vztrajali, da dobijo pomoč le organizirani čebelarji-koooperanti.

Naslednje nerešeno področje so čebelarski pregledniki. V sedanji zakonodaji so enostavno spregledani in svoje poslanstvo opravljajo lahko le »ilegalno«. Dogovorili smo se, da RVU pripravi popravke zakona, ki ureja delovanje čebelarskih preglednikov.

Predlog naše komisije, da bi v večjih ve-

terinarskih zavodih v Sloveniji zaposlili sedem veterinarjev, ki bi se ukvarjali le z zdravstveno zaščito čebel, žal ni dobil podpore. Tako ostaja več ali manj vse po starem.

V sodelovanju s centrom za pospeševanje kmetijstva in poslovno skupnostjo za veterinarstvo smo novembra organizirali dvodnevni seminar za veterinarje. Več kot sedemdesetim veterinarjem so novosti s področja čebeljih bolezni posredovali naši vrhunski strokovnjaki, zato so bili veterinarji zelo zadovoljni.

(nadaljevanje prihodnjič)

OPOZORILO ČEBELARJEM – ZDRAVIMO ČEBELE PROTI VAROOZI TAKOJ PO KONČANI KOSTANJEVI PAŠI!

Čebelarjem priporočamo, da takoj po iztočenju kostanjevega medu pričnejo z zdravljenjem čebel proti varoozi z enim od ustreznih in učinkovitih zdravil (učinkovitost zdravila preverite sami s testnim papirjem na nekaj družinah ali na osnovi ene od metod za ugotavljanje stopnje okuženosti – (glej Slov. čebelar št. 5/89). Priporočamo tudi uporabo bioloških metod boja proti varoozi, kot so: omejevanje zaleganja matice, uporaba lovilnega sata, narejanje umetnih rojev ometencev, uničevanje močno okužene čebelje in trotovske zalege itd.

V tem času se namreč površina čebelje zalege zmanjša, trotovske pa običajno skoraj ni več, zato varoe intenzivno odlagajo jajčeca v čebeljo zalego. Če v tem obdobju, to je konec julija in v avgustu, čebel ne zdravimo – bodo zimske čebele močno poškodovane, zaradi česar lahko družina že jeseni propade. Zaradi močne okužbe z varoozo se namreč pojavijo druge čebelje bolezni. Za poletno zatiranje varooze zdravil ne bomo regresirali.

Komisija za čebelje bolezni pri ZČDS

ČEBELARSKA DRUŽINA DOLSKO JE SLAVILA 70-LETNICO ORGANIZIRANEGA ČEBELARJENJA

JANEZ MIHELČIČ

Čebelarska družina Dolsko iz Dolskega pri Ljubljani je ob 70-letnici čebelarske družine pripravila proslavo in čebelarsko razstavo, s katero naj bi širši javnosti predstavila svojo dejavnost in prikazala pomen čebelarstva. Prireditve so pripravili v sodelovanju s Turističnim društvom Dolsko, Galerijo 19 in OŠ Dolsko, v soboto, 6. maja 1989 v »Galeriji 19«, katere prostori so v tristo let stari kmečki hiši, ki je spomeniško zaščiten. Pokrovitelj razstave, ki je bila za obiskovalce odprta od 6. do

8. maja 1989, pa je bila Kmetijska zadruga Ljubljana, TZO Dobrunje.

V kulturnem delu proslave so sodelovali učenci osnovne šole Dolsko in pevski oktet iz Dola. Poslava je potekala v čudovitem okolju stare velike kmečke hiše, v kateri so šele pred kratkim odprli tudi zasebno galerijo.

Po kulturnem delu proslave ob sedemdesetletnici družine je njen predsednik Franc Mihelčič nagovoril obiskovalce, goste in predstavnike ČD Ljubljana-Polje,

Kulturni program na proslavi je bil zanimiv

ČD Litija, ČD Domžale in ČD Breznica z naslednjimi besedami:

»Letos praznujemo sedemdesetletnico organiziranega čebelarstva v naših krajih. Leta 1919 je bila ustanovljena podružnica za Brdski okraj, Čebelarstva podružnica Dolsko pa je pričela s samostojnim delom leta 1923.

V prijetno dolžnost mi je, da lahko v imenu ČD Dolsko pozdravim vse goste, čebelarje in prijatelje čebelarstva, še posebej pa predstavnike čebelarskih društev s prapori.

Ob tej priliki smo se želeli javnosti predstaviti s čebelarstvo razstavo, na kateri smo razstavili vse, kar smo lahko zbrali pri naših članih – od že zgodovinskih panjev in orodja do moderne čebelarske opreme, fotografij itd. Opozoriti želimo, da čebelarstvo ni samo konjiček, ampak tudi izredno koristna kmetijska panoga, ki ne koristi samo čebelarjem, temveč tudi kmetijcem

in posredno vsem ljudem, saj čebele ohranjajo naravo nedotaknjeno.

Z našim delom in zgledi hočemo in želimo pritegniti v čebelarske vrste mlade ljubitelje čebel. Pomen čebel in vloga čebelarstva nas obvezujeta, da ohranimo čebelarjenje, ga širimo in vzgajamo mladino v bodoče čebelarje. Seveda pa nas pri našem delu pestijo tudi težave. To so tako čebelje bolezni kot škropiva, ki nam uničujejo naše čebele. Zato je naša glavna skrb izobraževanje naših članov. Uspešno ga izvajamo v sodelovanju s ČD Ljubljana-Polje.«

Na koncu se je zahvalil vsem, ki so pripomogli, da sta proslava in čebelarska razstava uspeli. V imenu predsedstva občinske konference SZDL Ljubljana Moste-Polje je nato spregovoril France Gradišek, ki je članom čestital ob 70-letnici in za izjemno skrbno pripravljeno razstavo čebelarstva v Dolu, Beričevem in Dolskem.

Razstava je bila zanimiva za mlade in stare.

Na otvoritvi je bilo veliko čebelarjev in drugih obiskovalcev

Prisotne je pozdravil tudi predsednik TD Dolsko Anton Čič.

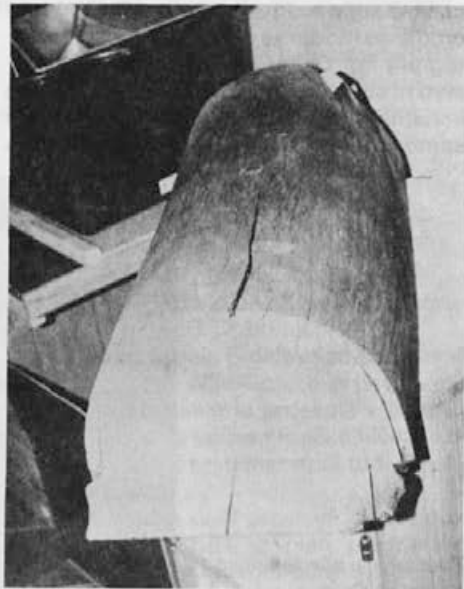
Omeniti moramo, da so pridni čebelarji poskrbeli tudi za pogostitev svojih gostov s pecivom, ki so ga pripravile gospodinje Olga, Polona, Mici, Ljuba, Julka in Ivana iz Dolskega, vino je podaril Klemen Zupančič, vsak obiskovalec pa je za nameček dobil še pol pečenice. Prireditev je finančno podprla tudi Ljubljanska banka – Gospodarska banka, zato so ob tej priložnosti čebelarji lahko razdelili gostom posebne klo-

Zanimivosti z razstave

bučke z napisom ČD Dolsko – 70 let. Obiskovalce so ves čas vodili po razstavi čebelarji ČD Dolsko, med njimi pa so bili najbolj prizadevni Anton Beravs, Ivan Mlakar, Franc Mihelčič, Jakob Kralj, Rajko Novak, Martin Vidic, Pavle Peterka, Franc Kurnaver, Lojze Klander, Ivo Mlakar, Franc Građišek in drugi.

Čebelarsko razstavo so s svojimi ekspoznati obogatili naslednji člani ČD Dolsko: Anton Beravs, Franc Mihelčič, Rudi Kokalj, Lojze Klander, Jakob Kralj, Franc Mohar,

Predsednik ČD Dolsko Franc Mihelčič je prisotne seznanil z zgodovino ČD Dolsko

Branko Novak, Ivo Mlakar, Janez Julka, Franc Kunaver, Milan Ložar, Ivan Ložar, Martin Vidic, Anton Logar ter Medex in ZČDS.

Razstavo si je v treh dneh ogledalo tisoč ljudi, med njimi tudi učenci bližnjih šol. V

Čebelar Jakob Kralj je obiskovalcem pokazal kako so nekoč prenašali panje

knjigi vtisov so o razstavi in o delu čebelarjev ČD Dolsko zapisali same pohvalne besede. Ob uspeli proslavi in razstavi lahko čebelarjem ČD Dolsko le čestitamo in jim zaželimo tako naprej.

Staro in novo ... točila nekoč in danes

LOJZE LIČEN – osemdesetletnik

Član novogoriškega čebelarkega društva Lojze Ličen je 20. junija 1989 praznoval svoj osemdeseti rojstni dan. Rodil se je v Gojcah na Vipavskem. Čebele so bile pri hiši že tradicija. S to tradicijo je vse od mladih let nadaljeval tudi Lojze, tako da ga danes ne poznajo samo v novogoriškem društvu, katerega član je, ampak je znan in zelo priljubljen tudi v sosednjih in celo v drugih republiških društvih. Vse to pa je plod predanosti in velike ljubezni do »čebelic«, kot jih on sam imenuje, ter njegovega vedno vedrega obraza, prijaznosti in stalne pripravljenosti pomagati vsakomur, ki ga vpraša za nasvet ali strokovno pomoč. Nič ne pretiravamo, če trdimo, da v čebelarski stroki skoraj ni vprašanja, na katerega ne bi znal odgovoriti. Lojze se nenehno izpopolnjuje s prebiranjem strokovne literature, vedno pa se rad udeležuje tudi raznih predavanj in strokovnih tečajev. Poleg tega je tudi odličen praktik, ki se strokovno poglubi v vsako spremembo v čebelnjaku. Pridobil si je toliko znanja, da ga je veselje poslušati, ko to znanje razda-

ja. Hkrati pa tudi sam zelo rad prisluhne vsakemu pametnemu nasvetu oziroma novosti.

Kmalu po končani vojni si je pridobil znanje čebelarskega izvedenca. Imenovan je bil tudi za uradnega cenilca v čebelarski stroki. Njegovo posebno veselje je bilo in je še pregledovanje čebeljih družin ob hudi gnilobi čebelje zalege. V tej zadevi je postal pravi strokovnjak. Ni ga strah stopiti v čebelnjak, za katerega je sum o hudi gnilobi potrjen, in začeti s temeljitim zdravljenjem. Članki o njegovih izkušnjah so bili objavljeni tudi v Slovenskem čebelarju.

Lojze je veliko svojega časa posvetil tudi tehnologiji čebelarstva. Njegova zamisel je uvedba trietažnega AŽ panja, posebne verande pri AŽ panjih, ki odlično služijo pri prevozu čebel na pašo. Omislil si je posebno ležišča panjev na krogličnih ležajih v zabojnikih, ki ga med prevozom zožijo za 50 cm.

Vedno je bil in je še aktiven in požrtvovalen v našem društvu. Na osnovni šoli Solkan je še vedno mentor čebelarskega krožka. Njegovo osebnost pa še najbolj odlikujejo pridnost, poštenost in skromnost.

Za svoja dela in požrtvovalnost je prejel razna odličja. Najbolj pa je ponosen na vsa tri odličja Anton Janša III., II. in I. stopnje, kakor tudi na spominsko plaketo ob 80-letnici slovenske čebelarske organizacije.

Ob visokem jubileju mu iskreno čestitamo in želimo, da bi še vrsto let užival v krogu svojih dragih in ob svojih ljubljenih čebelicah.

Čebelarji – prijatelji

OBVESTILO PREVAŽEVALCEM

Čebelarstvo Radovljica–Jesenice obvešča vse prevaževalce na gozdno pašo na območje Jelovice in Pokljuke, da se morajo predhodno prijaviti poverjeniku za gozdno pašo. Po sklepu obč. Radovljica in veterinarske inšpekcije so odrejena posamezna pasišča.

Prijave sprejema za območje Jelovice Franc Šolar, Podnart št. 12, 64244 Podnart, tel.: 70-134 in Andrej Vovk, Črnivec 21, 64243 Brezje, tel.: 79-835.

Za področje Pokljuke pa Jože Brodnik, Selska 3, Bled, 64260 Bled, tel.: 77-925.

Na zahtevo veterinarske inšpekcije morajo prevaževalci predložiti vet. zdravniško spričevalo Upravi inšpekcijskih služb za Gorenjsko, Kranjska 13, 64240 Radovljica, ali poverjeniku.

Za čebelarstvo društvo:
Anton Špendov

KONUS KONUS KONUS KONUS KONUS KONUS KONUS KONUS KONUS KONUS KONUS KONUS
KONUS KONUS KONUS KONUS KONUS KONUS KONUS KONUS KONUS KONUS KONUS
KONUS KONUS KONUS KONUS KONUS KONUS KONUS KONUS KONUS KONUS
KONUS KONUS KONUS KONUS KONUS KONUS KONUS KONUS
KONUS KONUS KONUS KONUS KONUS KONUS KONUS KONUS
KONUS KONUS KONUS KONUS KONUS KONUS KONUS
KONUS KONUS KONUS KONUS KONUS
KONUS KONUS KONUS

Čebelarji!

Koliko različnih podlog na podnici panja ste že preizkusili v borbi proti VAROOZI?

Ponujamo vam izdelek, ki opravlja funkcijo mehanskega lovilca tega nevarnega parazita skupaj z že znanimi ukrepi za odstranjevanje varoe s čebel (dimljenje, brizganje).

VAROSTOP mehanski lovilec varoe onemogoča odpadlim parazitom gibanje, zato je zanesljiv pripomoček pri ugotavljanju okužbe in stopnje obolezlosti, uničevanju ter preprečevanju širjenja varoe.

VAROSTOP – mehanski lovilec varoe.

Konus, Slovenske Konjice

KONUS KONUS KONUS
KONUS KONUS
KONUS

ČEBELARSKA RAZSTAVA IN SEJEM NA BLEDU 1989

Sklep redne letne skupščine Čebelarske družine Bled, ki je bila 18. decembra 1988, je bil, naj čebelarški sejem na Bledu postane tradicionalen, poleg tega bo tudi bolj obširen. Imenovan je bil odbor za pripravo sejma, ki ga sestavljajo: predsednik Marjan Zalokar in člani Drago Maselj, Drago Korbar, Majda Lončner in Jože Brodnik.

Odbor je sklenil, da bo sejem 29. in 30. julija 1989 v Zdraviliškem parku pod hotelom Jelovica na Bledu. Pripravil je tudi program sejma in razstave:

1. Prikaz vseh načinov čebelarjenja z živimi čebelami na Gorenjskem (divji roj v drevesnem duplu, kranjič, AŽ panji vseh izvedb: standardni, AŽ panj z zakladdo, tridelni AŽ panj, standardni LR panj in korbanjev LR panj, opazovalni panj, Kopljanov panj, Fararjev panj in drugi).

2. Prikaz čebelarških opravil.

3. Prikaz Ambrožičeve dediščine iz Mojstrane.

4. Prikaz čebelarških filmov (monitor na prostem v glasbenem paviljonu, v primeru slabega vremena pa bodo filme prikazovali v prostorih uprave Triglavskega narodnega parka na Bledu, ki je v neposredni bližini sejemskega prostora; hkrati si bo mogoče ogledati tudi razstavni prostor in film o TNP).

5. Predavanje in predstavitev čebelarjenja v AŽ panju z zakladdo: predavatelj Marjan Debelak.

6. Predavanje in predstavitev čebelarjenja v Kopljanovem panju-predavatelj Zvonko Kopljan.

Strokovni del sejma in predavanja bodo dopoldne od 10. ure dalje.

Poleg strokovnega dela in razstave bo na sejmju tudi pestra ponudba čebelarških pridelkov, kot so sortni medovi, medeni napitki, cvetni prah, propolis in drugo. Poleg tega bodo na voljo tudi zeliščni pripravki iz čebelarških proizvodov, kmečke žene pa nam bodo pripravile medena peciva po starih preizkušanih receptih. V prodaji bodo tudi panji raznih izvedb in druga čebelarska oprema ter poslikane panjske končnice in drugi spominki.

Čutimo dolžnost, da nadaljujemo izročilo naših prednikov kljub onesnaževanju oz. zastrupljanju našega naravnega okolja, ki povzroča našim čebelam boleznj in nasploh ogroža obstoj čebelarstev.

Sejmski iztržek bomo uporabili za zdravstveno varstvo čebeljih družin ter za napredek in razvoj čebelarstva.

Vabimo vse čebelarje oz. vse, ki se zanimajo za čebelarjenje, in prebivalce ali obiskovalce Bleda, da nas obiščejo na sejmskem prostoru.

Pripravljajni odbor

32. MEDNARODNI ČEBELARSKI KONGRES APIMONDIE V BRAZILIJU – RIO DE JANEIRO, 22. do 28. 10. 1989

Turistična organizacija DALMACIJATURIST iz Splita bo od 21. 10. do 1. 11. 1989 organizirala potovanje na svetovni čebelarški kongres Apimondie, ki bo v Riu de Janeiru v Braziliji. Cena potovanja je 2.150 USD, potovanje pa bo organizirano, če bo prijavljenih najmanj petnajst oseb. Odhod letala je 21. oktobra 1989 ob 18.40 iz Zagreba. Prijave sprejema turistična organizacija DALMACIJATURIST, Zrinjevec 16, Zagreb, podrobnejše informacije pa lahko dobite po telefonu (041) 427-661 ali 427-612

NOVA KNJIGA ZA ČEBELARJE

Pred kratkim je izšla nova knjiga, ki jo je napisal dipl. inž. Božidar Vesković, pod naslovom »PRAKTIČNO PČELARSTVO SA RADOVIMA PO MESECIMA«. Knjiga obsega 310 strani in je tiskana v latinici in v srbohrvaškem jeziku. V bistvu je knjiga razširjen in dopolnjen ponatis knjige, ki je z istim naslovom izšla lani in je bila v slabih dveh mesecih razprodana. Recenzijo knjige sta opravila prof. dr. Bogoljub Konstantinović in dipl. inž. Zlata Radovanović. Novi izdaji knjige je avtor dodal poglavja o pravilni prehrani čebel, pomenu cvetnega prahu, pridelavi voska in propolisa itd.

Knjiga je razdeljena na štiri poglavja: Tehnika gojenja čebel. Medovite rastline pri nas, Čebelarjeva opravila po mesecih in Bolezni ter škodljivci čebel.

Knjigo lahko naročite na naslov Savez pčelarskih organizacija Srbije, Molerova 13, 11000 Beograd, tel.: (011) 458-640, pošljemo jo po pošti.

Zveza čebelarških organizacij
Srbije

PLAČILO ČLANARINE ALI NAROČNINE

Vse čebelarje, ki bodo vplačali članarino ali naročnino po 1. maju 1989, obveščamo, da sta višji zaradi inflacije. Članarina znaša **84.000 din** (plačate blagajniku društva), naročnina za nečlane pa znaša **126.000 din** (plačate po po-ložnici).

ZČDS

Časopis Slovenski čebelar je ustanovilo »Slovensko čebelarstvo za Kranjsko, Stajersko, Koroško in Primorsko« leta 1898.

Izdaja ga Zveza čebelarških društev Slovenije, Cankarjeva 3/II, 61000 Ljubljana, tel.: (061) 210-992.

Časopis izhaja v Ljubljani vsakega 1. v mesecu in je oštevilčen z zaporedno številko meseca. Časopisni (izdajateljski) svet sestavljajo: Andrej Dvoršak, Ivan Esenko, mag. Franc Javornik, Andrej Jernej, inž. Ervin Kuhar, Aleš Mižigoj in inž. Janez Poklukar.

Uredniški odbor sestavljajo: prof. Janez Mihelič, inž. Jože Babnik, Andrej Dvoršak, mag. Franc Javornik, inž. Janez Poklukar, Boris Slavec in Pavle Zaletel.

Glavni in odgovorni urednik: prof. Janez Mihelič.

Lektorica: prof. Nuša Radinja.

Cena posamezne številke je 8.400 din.

Letna naročnina za nečlane: v domovini znaša 126.000 din, v tujini pa 14 USA dolarjev. Odpovedi med letom ne upoštevamo.

Članarina, v katero je všteta tudi naročnina za Slovenskega čebelarja, znaša 84.000 din. Člani imajo pravico do enega brezplačnega oglasa do 20 besed v tekočem letu, vsako nadaljnjo besedo pa plačajo po veljavnem ceniku za splošne oglase.

Cene reklamnih oglasov: cela stran – 720.000 din, pol strani – 420.000 din, četrta strani – 210.000 din. Popust pri ceni za 3- do 5-kratno objavo je 10 odstotkov, za 6- do 10-kratno objavo 20 odstotkov, za celoletno objavo 30 odstotkov. Cena splošnih oglasov je 2.600 din za besedo, enaka cena velja tudi za osmrtnice, ki presegajo 40 besed.

Številka dinarskega žiro računa pri SDK v Ljubljani je: 50101-678-48636. Številka deviznega računa pri LB-GB v Ljubljani je: 50100-620-107-010-30960-943.

Po mnenju št. 421-1/74 pristojnega republiškega organa je časopis oproščen temeljnega davka od prometa proizvodov.

Tiska Tiskarna KURIR, Ljubljana.

Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo.

MALI OGLASI

FAP – 13 FURGON primeren za prevoz 120 AŽ panjev, pripravljen za tehnični pregled, z odločnimi zračnicami, z 2. ležiščema v kabini in TAM 5500 s kovinskim ogrodjem primeren za prevoz nakladnih panjev dolžine 4,4 m v brezhibnem stanju za tehnični pregled prodam. Tel.: (075) 750-122 ali 750-102 int. 275 do 15 ure.

PRACELO v bližini Dolenjskih toplic, sončna lega, asfaltiran dostop, izredna paša za čebele, možnost postavitve čebelnjaka, ugodno prodam. Tel.: (061) 554-703.

KVALITETNE MATICE vam nudim po 60.000 din. Matice so plemenjene na plemenilni postaji v Kamniški Bistrici. Franc Sitar, Košiče 10, Kamnik, tel.: (061) 832-421 po 19 uri.

PRODAM okoli 30 družin na 4 AŽ satju. Oskar Škulj, Suška c. 7, 64220 Škofja Loka, tel.: (064) 632-156.

PRODAM dve prikolici urejeni kot prevozni čebelnjak z družinami ali brez, slika v št. 4 Slovenskega čebelarja. Prodajam 24 družin na satju. Tel.: (061) 50-918.

PROIZVAJAM pokrovčke za steklene kozarce (1 kg) in ročke za 3 kg medu. Naročila plačate po povzetju. Borivoj Petrovič, Vinogradska 158, 11070 Novi Beograd, tel.: (011) 155-654.

UGODNO prodam 20 desetstajnih naseljenih AŽ panjev za 2.000 DM. Tel.: (063) 31-407.

PRODAM nekaj čebeljih družin v LR panjih. Matice so letošnje in čebele zdrave. Franc Šivic, Ul. padlih borcev 31, Ljubljana, tel.: (061) 343-814.

PRODAM ali zamenjam za čebelje družine 10 malo rabljenih LR panjev. Tel.: (064) 631-746.

PRODAM točilo za 4 sate, Stojkovičev sipalnik in ostali čebelarški pribor. Veber, Jenkovo 9, Celje.

PRODAM 10 do 15 močnih čebeljih družin na 9 AŽ satih s panji ali brez. Matija Tršinar, Gornji Rudnik c. II/8, Ljubljana.

UGODNO prodam 5 m3 suhih lipovih desk 28 mm debeline, primerne za izdelavo čebeljih panjev ali za rezbarjenje. Tel.: (061) 850-096 po 20 uri.

PREVOZNI čebelnjak in 8 naseljenih AŽ panjev prodam (tudi posamič). Gubenšek, Mucherjeva 6, tel.: (061) 214-399 int. 260 dopoldne.

PRODAM 5 čebeljih družin na 9 AŽ satju, Drago Muzica, Goriška 30, Ajdovščina. Tel.: 67-595.

PRODAM naseljene AŽ panje in čebelje družine na AŽ satju – mere 26/41 in 28/41 z mladimi matičami. Tel.: (043) 26-364.

PRODAM 20 AŽ panjev z družinami, električno točilo in razni čebelarški pribor. Leopold Lazar, Saksid 17, Dornberk.

ČEBELARJI POŠLJITE PREDLOGE ZA BODOČI ČIC

Na šesti seji izvršnega odbora ZČDS so imenovali komisijo, ki bo proučila možnosti za dokončanje zgradbe čebelarkega izobraževalnega centra na Brdu pri Lukovici. Čebelarje, ki imajo predloge kako bi lahko dokončali ta objekt prosimo, da nam le-te sporočijo na ZČDS s pripisom »Komisija za ČIC«. Prosimo za konkretne predloge – naslove možnih soinvestitorjev, o novi namembnosti objekta, možnosti zamenjave itd.

IO ZČDS

Finančna sredstva za obnovo zgodovinskega spomenika kapele P.P. Glavarja nakažite na ŽR 52100-603-30757 Zavod za varstvo naravne dediščine Novo mesto, Kidričev trg 3, s pripisom »Za obnovo Lanšpreža«.

ČEBELARSKÉ TEHTNICE

SPREJEMAMO PREDNAROČILA HITRA DOBAVA CENA VELJA NA DAN VPLAČILA

ORODJARSTVO
HAFNER JANEZ
ŽABNICA 81, 64209
tel.: 064/44554

TEHTNICA ZA PANJ DO 100 kg
TEHTNICA ZA POD PANJ DO 150 kg